

YLIVIESKAN VARHAISKASVATUSSUUNNITELMA

1.8.2022

Sisällys

1. Valtakunnallinen ja paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma.....	2
1.1 Varhaiskasvatussuunnitelman velvoittavuus.....	2
1.2 Ylivieskan varhaiskasvatussuunnitelma	3
1.3 Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma	4
2. Varhaiskasvatuksen tehtävä ja yleiset tavoitteet.....	7
2.1 Varhaiskasvatuksen järjestämistä ohjaavat veloitteet	7
2.2 Varhaiskasvatuksen toimintamuodot.....	10
2.3 Varhaiskasvatus osana lapsen kasvun ja oppimisen polkua.....	12
2.4 Arvoperusta	12
2.5 Oppimiskäsitys.....	14
2.6 Pedagogisesti painottunut kasvatuksen, opetuksen ja hoidon kokonaisuus	14
2.7 Laaja-alainen osaaminen	15
3. Varhaiskasvatuksen toimintakulttuuri.....	17
3.1 Toimintakulttuurin kehittäminen ja sitä ohjaavat periaatteet	17
3.2 Varhaiskasvatuksen oppimisympäristöt	20
3.3 Yhteistyö varhaiskasvatuksessa.....	22
4. Varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan suunnittelu ja toteuttaminen	24
4.1 Pedagogisen toiminnan viitekehys	25
4.2 Pedagoginen dokumentointi	25
4.3 Monipuoliset työtavat	26
4.4 Leikki kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin lähteenä	26
4.5 Oppimisen alueet	27
4.6 Kieleen ja kulttuuriin liittyviä tarkentavia näkökulmia	33
5. Lapsen tuki.....	34
5.1 Tuen järjestämistä ohjaavat periaatteet ja vastuut.....	34
5.2 Yhteistyö tuen aikana.....	36
5.3 Tuen toteuttaminen varhaiskasvatuksessa	37
5.4 Lapsen tuen tarpeen arviointi.....	42
5.5 Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma tuen aikana	42
5.6 Päätös tehostetusta ja erityisestä tuesta sekä tukipalveluista.....	44
6. Toiminnan arviointi ja kehittäminen varhaiskasvatuksessa	45
6.1 Pedagogisen toiminnan arviointi ja kehittäminen	46

1. Valtakunnallinen ja paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma

Paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman pohjamateriaalina on Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet on varhaiskasvatustilain¹ perusteella Opetushallituksen antama valtakunnallinen määräys, jonka mukaan paikalliset sekä lasten varhaiskasvatussuunnitelmat laaditaan ja varhaiskasvatus toteutetaan. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden laatimista ohjaa erityisesti varhaiskasvatustilain, jossa säädetään lapsen oikeudesta varhaiskasvatukseen sekä varhaiskasvatuksen tavoitteista. Esiopetus, jota säätelee perusopetuslaki, on osa varhaiskasvatusta².

Varhaiskasvatus on osa suomalaista koulutusjärjestelmää sekä tärkeä vaihe lapsen kasvun ja oppimisen polulla. Varhaiskasvatuksen tavoitteena on tukea lapsen oppimisen edellytyksiä, edistää elinikäistä oppimista ja koulutuksellisen tasa-arvon toteuttamista inklusiivisen periaatteiden mukaisesti.³ Periaatteisiin kuuluu kaikkia lapsia koskevat yhtäläiset oikeudet, tasa-arvoisuus, yhdenvertaisuus, syrjimättömyys, moninaisuuden arvostaminen sekä sosiaalinen osallisuus ja yhteisöllisyys⁴. Varhaiskasvatus tukee ja täydentää kotien kasvatustehtävää ja vastaa omalta osaltaan lasten hyvinvoinnista.

Varhaiskasvatussuunnitelmakokonaisuus on kolmitasoinen. Se koostuu valtakunnallisesta varhaiskasvatussuunnitelman perusteista, paikallisista varhaiskasvatussuunnitelmista sekä lasten varhaiskasvatussuunnitelmista.

1.1 Varhaiskasvatussuunnitelman velvoittavuus

Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostamaa kokonaisuutta, jossa painottuu erityisesti pedagogiikka⁵. Varhaiskasvatussuunnitelmassa määrätään varhaiskasvatuksen toteuttamisen keskeisistä tavoitteista ja sisällöistä, varhaiskasvatuksen järjestäjän ja lasten huoltajien välisestä yhteistyöstä, monialaisesta yhteistyöstä sekä lapsen varhaiskasvatussuunnitelman sisällöstä⁶. Varhaiskasvatuksen järjestäjällä tarkoitetaan kuntaa, kuntayhtymää tai yksityistä palveluntuottajaa⁷. Käsitettä huoltaja käytetään tarkoittaessa lapsen vanhempaa tai muuta huoltajaa.

¹ Varhaiskasvatustilain (540/2018)

² Perusopetuslaki (628/1998) ja perusopetusasetus (852/1998)

³ Varhaiskasvatustilain 3 §

⁴ HE 148/2021 vp: Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi varhaiskasvatustilain muuttamisesta, s. 30-31

⁵ Varhaiskasvatustilain 2 §

⁶ Varhaiskasvatustilain 21 §

⁷ Varhaiskasvatustilain 1 §

1.2 Ylivieskan varhaiskasvatussuunnitelma

Paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat ovat velvoittavia ja niitä tulee arvioida ja kehittää.⁸ Suunnitelmaa laadittaessa on otettu huomioon paikalliset erityispiirteet, pedagogiset painotukset, lasten tarpeet sekä varhaiskasvatusta koskevan arviointitiedon ja kehittämistyön tulokset.⁹ Varhaiskasvatuksen järjestäjän tehtävänä on arvioida antamaansa varhaiskasvatusta sekä osallistua ulkopuoliseen toimintansa arviointiin^{10 11 12}. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman laatiminen tuli paikalliseksi varhaiskasvatuksessa 1.6.2023 alkaen, jonka tarkoituksena on edistää suunnitelmallista tasa-arvotyötä ja yhdenvertaisuuteen tähtäävää varhaiskasvatustoimintaa. Ylivieskan varhaiskasvatuspalveluissa tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma liitetään pääsääntöisesti osaksi syksyisin laadittavaa toimintasuunnitelmaa tai ryhmänvasua. Näihin asiakirjoihin tulee kirjata tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen liittyvä kehittämiskohde, toiminnantavoitteet ja arviointiaikataulu (varhaiskasvatussuunnitelmaa päivitetty tältä osin 1.8.2023).

Ylivieskan varhaiskasvatussuunnitelma on laadittu huomioiden, että sitä on tarvittaessa mahdollista uudelleenarvioida ja päivittää¹³.

Ylivieskan varhaiskasvatussuunnitelma;

- *On toteutettu kokonaisuudessaan suomenkielisenä versio.*
- *Käsittää kaikki Ylivieskan varhaiskasvatuksen toimintamuodot sekä kunnallisen että yksityisten palveluntuottajien tuottaman varhaiskasvatuksen¹⁴.*
- *Pohjana paikallisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa on valtakunnallinen Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (OPH 2022).*
- *Paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman päivitysprosessissa vuosina 2021–2022 on ollut mukana eri varhaiskasvatusyksiköiden edustajia. Huoltajien ja lasten osallisuus paikallisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa näkyy erityisesti asiakaskyselyiden tuottaman aineiston sisältöinä (kyselyt on tehty vuonna 2020 ja 2022). Varhaiskasvatuksen henkilöstön työryhmien tuottamat asiasisällöt ja toimintamallit ovat myös paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman pohja-aineistona¹⁵. Paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma on ollut laajalla kommenttikierroksella varhaiskasvatuspalveluissa.*
- *Eri toimijoiden kanssa tehtävän yhteistyön kuvaus perustuu moniammatillisiin yhteistyökäytänteisiin.*

⁸ Varhaiskasvatuslaki 22 §

⁹ Varhaiskasvatuslaki 20 §

¹⁰ Varhaiskasvatuslaki 24 §

¹¹ Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta 5 b § ja yhdenvertaisuuslaki 6 a §

¹² Laki kansallisen koulutuksen arviointikeskuksesta (1295/2013)

¹³ Varhaiskasvatuslaki 22 §

¹⁴ Varhaiskasvatuslaki 22 §

¹⁵ Varhaiskasvatuslaki 20 §

- Arvioinnin näkökulmia tuodaan esiin varhaiskasvatussuunnitelmassa tekstin lomassa, useassa kohdassa, laajemmin luvussa 6.
- Ylivieskan varhaiskasvatussuunnitelmaan on kirjattu lapsen tukeen liittyvien hallintopäätösten laatimisen prosessi paikallisesta näkökulmasta.¹⁶

Ylivieska on varhaiskasvatuksen työryhmän näkökulmasta (23.3.2022):

"Kasvukeskus"

"Kehittyvä"

"Monipuolinen"

"Vireä"

"Eteenpäinsuuntaava"

"Hyvät palvelut, luonto ja liikuntamahdollisuudet"

"Lasten kaupunki"

1.3 Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma

Varhaiskasvatuksessa olevalla lapsella on varhaiskasvatuslain turvaama oikeus saada suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatusta, opetusta ja hoitoa. Näiden toteuttamiseksi laaditaan jokaiselle päiväkodissa ja perhepäivähoidossa olevalle lapselle varhaiskasvatussuunnitelma¹⁷. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman lähtökohtana tulee olla lapsen etu¹⁸ ja tarpeet. Myös lapsen mielipide ja toiveet tulee selvittää ja huomioida lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaprosessissa.¹⁹ On tärkeää, että sekä huoltajan että henkilöstön havainnot ja näkemykset lapsen kehityksen ja oppimisen vaiheista sekä ryhmässä toimimisesta otetaan huomioon.

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa laadittaessa on tärkeä tuntee lapsen osaaminen, vahvuudet, kiinnostuksen kohteet sekä yksilölliset tarpeet. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjattavat tavoitteet asetetaan pohjaksi henkilöstön pedagogiselle toiminnalle. Tavoitteita asetettaessa otetaan huomioon myös huoltajan ja mahdollisten muiden asiantuntijoiden näkemykset lapsen hyvinvoinnista, kehityksestä, oppimisesta ja tuen tarpeista²⁰. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma on toiminnan suunnittelun ja arvioinnin väline. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma laaditaan lapsen aloitettua päiväkodissa tai perhepäivähoidossa. Suunnitelmaa tarkennetaan lapsen tarpeiden mukaan säännöllisesti, vähintään kerran vuodessa²¹.

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaprosessiin sisältyy eri vaiheita. Prosessiin osallistuvat lapsen opetuksesta, kasvatuksesta ja hoidosta vastaavat henkilöt yhdessä huoltajan ja lapsen kanssa. Päi-

¹⁶ Varhaiskasvatuslaki 15 e §

¹⁷ Varhaiskasvatuslaki 23§

¹⁸ Varhaiskasvatuslaki 4 § ja HE 148/2021 s. 34

¹⁹ Varhaiskasvatuslaki 23§

²⁰ HE 148/2021, s.34

²¹ Varhaiskasvatuslaki 23§

väkodeissa lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laatimisesta ja arvioinnista vastaa varhaiskasvatuksen opettajaksi kelpoinen henkilö. Varhaiskasvatuksen erityisopettaja osallistuu lapsen tuen tarpeen, tukitoimenpiteiden tai niiden toteuttamisen arviointiin tarpeen mukaan. Varhaiskasvatuksen opettaja tai varhaiskasvatuksen erityisopettaja voi osallistua myös perhepäivähoidossa olevan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaprosessiin. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laatimiseen ja arviointiin osallistuvat tarvittaessa myös lapsen kehitystä ja oppimista tukevat asiantuntijat tai muut tarvittavat tahot.²²

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjataan lapsen mahdollinen kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin tuki, sen toteuttaminen sekä tuen vaikuttavuuden ja tukitoimien toteutumisen arviointi. Jos lapsella on jokin pitkäaikainen sairaus, joka vaatii lääkehoitoa, laaditaan hänelle terveydenhuollossa lääkehoitosuunnitelma²³. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjataan varhaiskasvatuksen järjestämisen kannalta lääkehoitoon liittyvät välttämättömät tiedot²⁴.

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman toteutumista sekä varhaiskasvatuksen pedagogisten toimintakäytäntöjen vaikutuksia lapsen kehitykseen ja oppimiseen seurataan säännöllisesti. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa on tarkistettava vähintään kerran vuodessa. Suunnitelma on kuitenkin tarkistettava aina, kun siihen on lapsen tarpeista johtuva syy.²⁵ Lapsen tuen tarvetta sekä tuen riittävyyttä, tarkoituksenmukaisuutta ja vaikuttavuutta on arvioitava ja suunnitelmaa päivitettävä aina tuen tarpeen muuttuessa. Jos lapsi saa tehostettua tai erityistä tukea, lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa päivitetään hallinnollisen päätöksen sisällön mukaisesti²⁶.

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma on salassapidettävä.²⁷ Varhaiskasvatuslain mukaan lapsen varhaiskasvatuksesta vastaavilla henkilöillä ja tuen tarpeen, tukitoimenpiteiden tai niiden toteuttamisen arviointiin osallistuvilla henkilöillä on salassapitovelvollisuuden estämättä oikeus saada toisiltaan ja luovuttaa toisilleen sekä varhaiskasvatuksen järjestäjälle ja tuottajalle sellaiset tiedot, jotka ovat varhaiskasvatuksen järjestämisen, tuottamisen ja tuen arvioinnin kannalta välttämättömiä. Lapsen varhaiskasvatuksen järjestämiseen voi kuitenkin liittyä tietoja, jotka ovat salassa pidettäviä²⁸.

Ylivieskassa, kaikille varhaiskasvatuksen piirissä oleville lapsille, laaditaan lapsen varhaiskasvatussuunnitelma yhdessä lapsen huoltajien kanssa. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma laaditaan kolmen kuukauden sisällä hoidon aloittamisesta ja laadittua lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa arvioidaan vähintään kerran toimintakauden aikana huoltajien kanssa

²² Varhaiskasvatuslaki 23 § ja HE 148/2021 s. 34

²³ Terveydenhuoltolaki (1326/2010) 8§

²⁴ Varhaiskasvatuslaki 41§

²⁵ Varhaiskasvatuslaki 23§

²⁶ Varhaiskasvatuslaki 15 e§

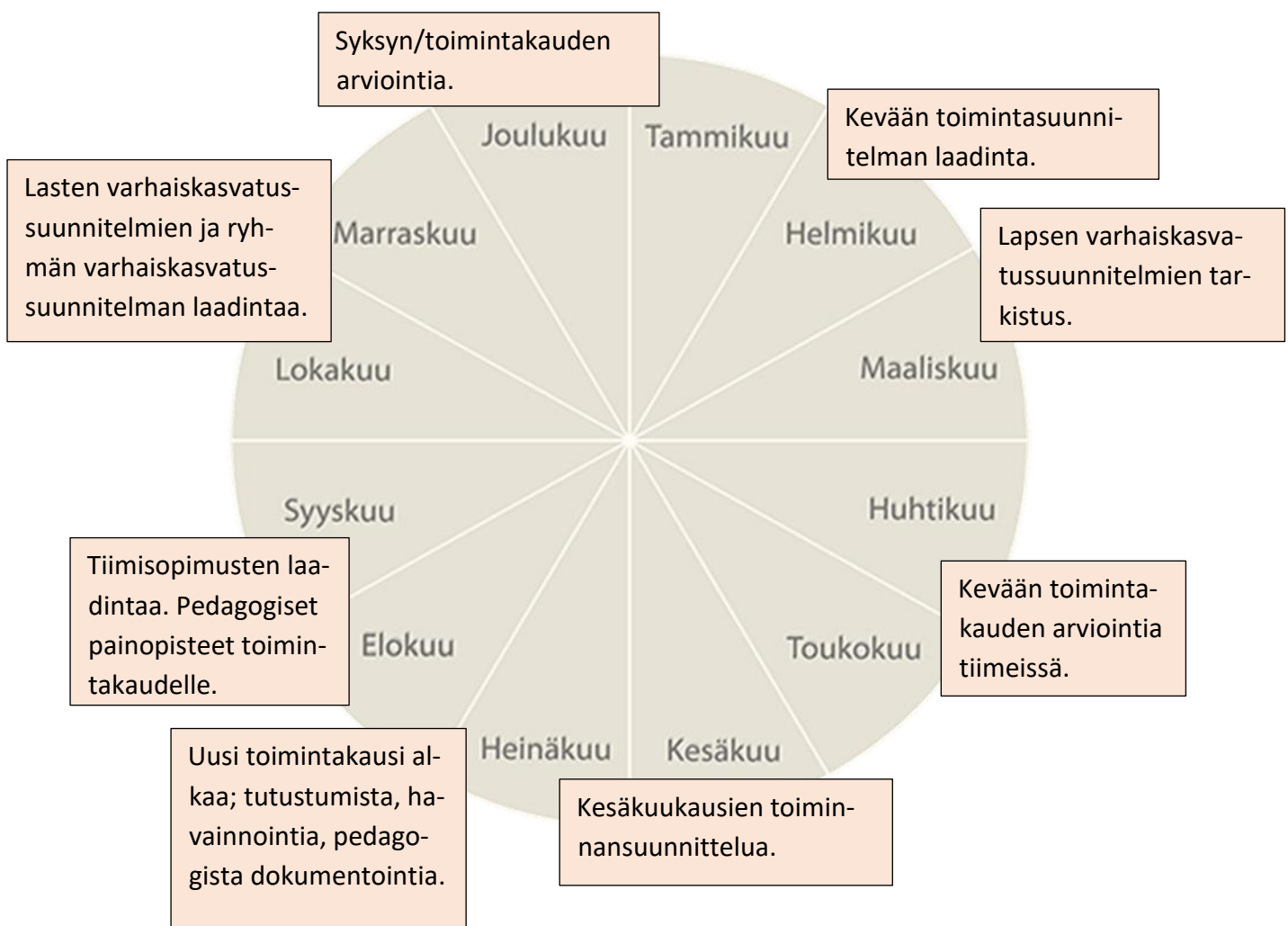
²⁷ Varhaiskasvatuslaki 40 §

²⁸ Varhaiskasvatuslaki 41 § sekä esimerkiksi laki viranomaisen toiminnan julkisuudesta (621/1999) 24§

keskustellen. Ylivieskalainen varhaiskasvatuksen sisältö ja toiminta pohjautuvat lapsen varhaiskasvatussuunnitelmasta nouseviin pedagogisiin sisältöihin, suunnitelmiin ja tavoitteisiin, joita asetetaan lasta ympäröivälle pedagogiselle toiminnalle, ei lapselle.

Esiopetuksessa lapselle laaditaan lapsen esiopetussuunnitelma. Mikäli lapsi on esiopetuksen lisäksi varhaiskasvatuksessa, kirjataan esiopetussuunnitelmaan, että esiopetuksessa ja varhaiskasvatuksessa toteutetaan samoja käytäntöjä. Koulun esiopetuksen iltapäivähoidossa, joka on varhaiskasvatusta, ei välttämättä laadita varhaiskasvatussuunnitelmaa, vaan lapselle riittää esiopetussuunnitelma.

Ylivieskan varhaiskasvatuksen toiminnan sisältöä erityisesti varhaiskasvatussuunnitelman näkökulmasta:

2. Varhaiskasvatuksen tehtävä ja yleiset tavoitteet

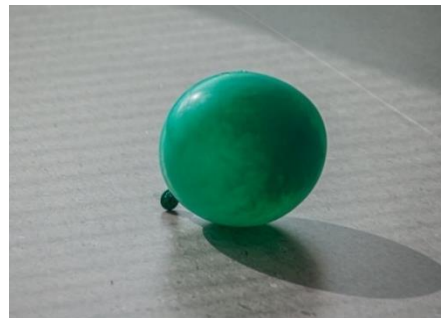
Varhaiskasvatuksen tehtävä on edistää lasten kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä ja oppimista yhteistyössä huoltajien kanssa. Varhaiskasvatus edistää lasten tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä ehkäisee syrjäytymistä. Varhaiskasvatuksessa opitut tiedot ja taidot vahvistavat lasten osallisuutta sekä aktiivista toimijuutta yhteiskunnassa. Lisäksi varhaiskasvatus tukee huoltajia kasvatustyössä sekä mahdollistaa heidän osallistumisensa työelämäänsä tai opiskeluun.

2.1 Varhaiskasvatuksen järjestämistä ohjaavat velvoitteet

Kunta on velvollinen järjestämään varhaiskasvatusta niin laajasti ja sellaisin toimintamuodoin kuin kunnassa on tarvetta.²⁹ Varhaiskasvatusta voidaan varhaiskasvatustilain mukaan toteuttaa päiväkotitoimintana, perhepäivähoitona tai avoimena varhaiskasvatustoimintana³⁰. Esiopetuksessa olevalla lapsella tulee olla mahdollisuus osallistua varhaiskasvatukseen lain oikeuttamalla tavalla³¹.

Kunta tai kuntayhtymä voi järjestää varhaiskasvatuksen itse tai hankkia varhaiskasvatuspalveluja julkiselta tai yksityiseltä palvelujen tuottajalta³². Yksityisen palveluntuottajan ohjauksesta, neuvonnasta ja valvonnasta vastaavat kunnan toimielin tai sen määräämä viranhaltija, aluehallintovirasto sekä Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto³³. Kunnan on huolehdittava siitä, että lapsi voi saada varhaiskasvatusta tarvittaessa myös muulla kuin suomen kielellä³⁴.

Varhaiskasvatuksen järjestämistä ohjaavat velvoitteet perustuvat Suomen perustuslakiin, varhaiskasvatustilain ja varhaiskasvatuksesta annettuun valtioneuvoston asetukseen³⁵ sekä valtakunnalliseen varhaiskasvatussuunnitelmaan. Varhaiskasvatukseen sovelletaan myös hallintolakia³⁶ ja lakia viranomaisen toiminnan julkisuudesta³⁷. Suomen perustuslain mukaan ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vammaisuuden, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella³⁸. Varhaiskasvatuksen järjestämisessä on otettava huomioon myös velvoitteet, jotka tulevat muusta lainsäädännöstä sekä kansainvälisistä sopimuksista, joihin Suomi on sitoutunut. Tällaisia

²⁹ Varhaiskasvatustilain 5 § 4 momentti

³⁰ Varhaiskasvatustilain 1 §

³¹ Varhaiskasvatustilain 1 ja 12 §

³² Varhaiskasvatustilain 5 § 2 momentti

³³ Varhaiskasvatustilain 52 §

³⁴ Varhaiskasvatustilain 8 § ja HE 40/2018 vp, s. 89

³⁵ Valtioneuvoston asetus varhaiskasvatuksesta (753/2018)

³⁶ Hallintolain (434/2003)

³⁷ Lain viranomaisten toiminnan julkisuudesta (621/1999)

³⁸ Suomen perustuslain (731/1999) 6 §

ovat muun muassa yhdenvertaisuuslaki³⁹, tasa-arvolaki⁴⁰, Euroopan ihmisoikeussopimus⁴¹, YK:n lapsen oikeuksien sopimus⁴², YK:n yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista⁴³, YK:n julistus alkuperäiskansojen oikeuksista⁴⁴ sekä YK:n kestävän kehityksen tavoitteet⁴⁵.

Kaikkeen varhaiskasvatustalain mukaiseen varhaiskasvatukseen riippumatta varhaiskasvatuksen järjestäjästä⁴⁶ tai palvelun tuottajasta sovelletaan lapsen oikeutta saada tukea.⁴⁷ Varhaiskasvatusta järjestetään ja kehitetään inklusioperiaatteen mukaisesti, tällöin kaikki lapset voivat osallistua yhdessä varhaiskasvatukseen esimerkiksi tuen tarpeista, vammaisuudesta tai kulttuurisesta taustasta riippumatta.

Kun lapsi tarvitsee kehitykseensä, oppimiseensa ja hyvinvointiinsa tukea ja saa sosiaali- ja terveydenhuollon tukitoimia ja palveluja, tällöin sovelletaan varhaiskasvatustalain⁴⁸, sosiaalihuoltolain⁵², vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annettua lakia⁴⁹, kehitysvammaisten erityishuollosta annettua lakia⁵⁰ ja terveydenhuoltolain⁵¹ sekä mitä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista muualla laissa säädetään.

Varhaiskasvatuksen valtakunnallisista tavoitteista säädetään varhaiskasvatustalain⁵² mukaan varhaiskasvatuksen tavoitteena on:

- 1) edistää jokaisen lapsen iän ja kehityksen mukaista kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä, terveyttä ja hyvinvointia
- 2) tukea lapsen oppimisen edellytyksiä ja edistää elinikäistä oppimista ja koulutuksellisen tasa-arvon toteuttamista inklusiivisten periaatteiden mukaisesti
- 3) toteuttaa lapsen leikkiin, liikkumiseen, taiteisiin ja kulttuuriperintöön perustuvaa monipuolista pedagogista toimintaa ja mahdollistaa myönteiset oppimiskokemukset
- 4) varmistaa kehittävä, oppimista edistävä, terveellinen ja turvallinen varhaiskasvatusympäristö
- 5) turvata lasta kunnioittava toimintatapa ja mahdollisimman pysyvät vuorovaikutussuhteet lasten ja varhaiskasvatushenkilöstön välillä
- 6) antaa kaikille lapsille yhdenvertaiset mahdollisuudet varhaiskasvatukseen, edistää yhdenvertaisuutta ja sukupuolten tasa-arvoa sekä antaa valmiuksia ymmärtää ja kunnioittaa yleistä kulttuuriperinnettä sekä kunkin kielellistä, kulttuurista, uskonnollista ja katsomuksellista taustaa
- 7) tunnistaa lapsen yksilöllisen tuen tarve ja järjestää tarkoituksenmukaista tukea varhaiskasvatuksessa tarpeen ilmettyä tarvittaessa monialaisessa yhteistyössä

³⁹ Yhdenvertaisuuslaki (1325/2014)

⁴⁰ Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta (609/1986)

⁴¹ Euroopan ihmisoikeussopimus 1990

⁴² YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista 1989 (59/1991)

⁴³ YK:n yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista 2007 (27/2016)

⁴⁴ YK:n julistus alkuperäiskansojen oikeuksista 2007

⁴⁵ Kestävän kehityksen tavoitteet -Agenda 2030. YK:n yleiskokous 2015

⁴⁶ Varhaiskasvatustalain 15 a §

⁴⁷ Kunta, kuntayhtymä tai yksityinen palveluntuottaja, ks. luku 1.1.

⁴⁸ Varhaiskasvatustalain 15 a §

⁴⁹ Vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annettu laki (380/1987)

⁵⁰ Laki kehitysvammaisten erityishuollosta (519/1977)

⁵¹ Terveydenhuoltolain (1326/2010)

⁵² Varhaiskasvatustalain 3 §

- 8) kehittää lapsen yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja, edistää lapsen toimimista vertaisryhmässä sekä ohjata eettisesti vastuulliseen ja kestävään toimintaan, toisten ihmisten kunnioittamiseen ja yhteiskunnan jäsenyyteen
- 9) varmistaa lapsen mahdollisuus osallistua ja saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin
- 10) toimia yhdessä lapsen sekä lapsen vanhemman tai muun huoltajan kanssa lapsen tasapainoisen kehityksen ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin parhaaksi sekä tukea lapsen vanhempaa tai muuta huoltajaa kasvatustyössä.

Varhaiskasvatuksen järjestäjällä on velvollisuus kertoa huoltajille varhaiskasvatuksen tavoitteista ja toiminnasta sen eri toimintamuodoissa. Huoltajalle järjestetään mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa lapsensa varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin⁵³.

Varhaiskasvatuksessa oppimisympäristön on oltava kehittävä, oppimista edistävä sekä terveellinen ja turvallinen lapsen ikä ja kehitys huomioon ottaen⁵⁴. Varhaiskasvatuksessa olevalle lapselle on tarjottava täysipainoista ravintoa. Ruokailun on oltava tarkoituksenmukaisesti järjestetty ja ohjattu⁵⁵. Varhaiskasvatus on uskonnollisesti, katsomuksellisesti ja puoluepoliittisesti sitouttamaton.

Varhaiskasvatuksessa noudatetaan henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista ja mitoituksesta annettuja säädöksiä⁵⁶. Kunnan käytettävissä on oltava varhaiskasvatuksessa esiintyvää tarvetta vastaavasti varhaiskasvatuksen erityisopettajan palveluja⁵⁷.

Varhaiskasvatuksessa otetaan huomioon työsuojeluun ja turvallisuuteen liittyvät säännökset, henkilötietojen käsittelyä ja tietosuojaa koskevat säännökset sekä lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämistä ohjaavat lait. Lapsia suojataan väkivallalta, kiusaamiselta ja muulta häirinnältä suunnitelmallisen ennaltaehkäisemisen sekä välittömän puuttumisen avulla⁵⁸.

Kunnan on varhaiskasvatusta järjestäessään toimittava yhteistyössä opetuksesta, liikunnasta ja kulttuurista, sosiaalihuollosta, lastensuojelusta, neuvolatoiminnasta ja muusta terveydenhuollosta vastaavien sekä muiden tarvittavien tahojen kanssa⁵⁹. Varhaiskasvatuksen henkilöstöä velvoittavat myös säännökset, jotka koskevat sosiaalihuoltopalveluihin ohjaamista ja lastensuojeluilmoituksen tekemistä⁶⁰.

⁵³ Varhaiskasvatuslaki 12 ja 19 §

⁵⁴ Varhaiskasvatuslaki 10 §

⁵⁵ Varhaiskasvatuslaki 11 §

⁵⁶ Varhaiskasvatuslaki 25- 33 § ja 75 § ja valtioneuvoston asetus varhaiskasvatuksesta (753/2018)

⁵⁷ Varhaiskasvatuslaki 25 §

⁵⁸ Varhaiskasvatuslaki 10 §

⁵⁹ Varhaiskasvatuslaki 7 §

⁶⁰ Sosiaalihuoltolaki (1301/2014) 35 § ja lastensuojelulaki (417/2007) 25 § (88/2010) ja 25 a § (1302/2014)

2.2 Varhaiskasvatuksen toimintamuodot

Varhaiskasvatuksen toimintamuodot ovat päiväkotitoiminta, perhepäivähoito sekä avoin varhaiskasvatustoiminta⁶¹. Varhaiskasvatustalain ja varhaiskasvatussuunnitelman tavoitteet ohjaavat kaikkia varhaiskasvatuksen toimintamuotoja⁶². Neuvontaa ja ohjausta annetaan palveluohjauksen muodossa varhaiskasvatuspalveluihin hakeuduttaessa, sekä lapsen jo ollessa palvelujen piirissä⁶³.

Ylivieskan varhaiskasvatukseen haetaan sähköisellä varhaiskasvatushakemuksella. Lyhimmillään (äkillisen työllistymisen tai äkillisesti alkavien opintojen alkamisen vuoksi) hakemuksen käsittelyaika on kaksi viikkoa, muutoin hakemusten käsittelyajassa toteutetaan korkeintaan neljän kuukauden käsittelyaika. Palveluohjauksen käytäntöjä ja toimivuutta arvioidaan palveluohjauksen säännöllisissä palaverissa. Huoltajien osallisuuden huomioimista korostetaan jo palveluohjauksenvaiheessa. Lasten palveluntarvetta ei rajoiteta Ylivieskan varhaiskasvatuksessa, vaan 'Varhaiskasvatus kuuluu kaikille lapsille'-periaate toteutuu.

Kun lapsen tuleva varhaiskasvatuspaikka selviää, ottaa huoltaja yhteyttä tulevaan varhaiskasvatuspaikkaan tutustumista varten. Lapselle ja huoltajille järjestetään riittävästi mahdollisuuksia tutustua varhaiskasvatuspaikkaan.

Ylivieskan varhaiskasvatuspalveluissa toimivat sähköiset palvelut asiakkaiden asiointin sujuvoittamiseksi; Ylivieskassa voi varhaiskasvatukseen hakemisen lisäksi tehdä palvelusetelihakemuksen, ilmoittaa hoidontarpeenmuutoksesta, ilmoittaa tulotietoja, ilmoittaa hoito- ja loma-aikoja sekä myös sanoa varhaiskasvatuspaikan irti sähköisesti. Sähköisiä palveluita kehitetään Ylivieskan varhaiskasvatuspalveluissa edelleen, joten jatkossa koko kunnallisen varhaiskasvatuksen piirissä tullaan tekemään sähköiset varhaiskasvatussuunnitelmat ja myös tiedottaminen varhaiskasvatuksen yleisistä asioista sisältyy sähköisiin palveluihin. Myös useissa yksityisten palveluntuottajien varhaiskasvatusyksiköissä ovat sähköiset palvelut laajasti käytössä.

Päiväkodeissa toteutettava varhaiskasvatus on yleisin varhaiskasvatuksen toimintamuodoista. Päiväkotiryhmien tulee olla pedagogisesti tarkoituksenmukaisia ja niiden muodostamisessa otetaan huomioon henkilöstön mitoitus ja ryhmien enimmäiskokoon sekä varhaiskasvatuksen tukeen liittyvät säännökset⁶⁴. Päiväkodeilla tulee olla toiminnasta vastaava johtaja⁶⁵.

Varhaiskasvatustalain korostaa pedagogiikan merkitystä ja samalla varhaiskasvatuksen opettajien ja erityisopettajien pedagogista vastuuta⁶⁶. Kokonaisvastuu lapsiryhmien toiminnan suunnittelusta, toiminnan suunnitelmallisuuden ja tavoitteellisuuden toteutumisesta sekä toiminnan arvioinnista ja kehittämisestä on varhaiskasvatuksen opettajilla. Varhaiskasvatuksen opettajat, erityisopettajat,

⁶¹ Varhaiskasvatustalain 1 §

⁶² Varhaiskasvatustalain 1 §

⁶³ Varhaiskasvatustalain 4 ja 16 §

⁶⁴ Varhaiskasvatustalain 34–38 §

⁶⁵ Varhaiskasvatustalain 25 §

⁶⁶ Varhaiskasvatustalain 2, 25 ja 35 §

sosionomit, lastenhoitajat ja muu varhaiskasvatuksen henkilöstö suunnittelevat ja toteuttavat toimintaa yhdessä.

Perhepäivähoito on pienessä ryhmässä toteutettavaa varhaiskasvatusta⁶⁷. Perhepäivähoitajat vastaavat oman ryhmänsä toiminnasta⁶⁸. Pedagoginen johtaminen ja toiminnan ohjaus tukee perhepäivähoitajien tavoitteellista toiminnan suunnittelua ja toteuttamista⁶⁹.

Vuorohoitoa on järjestettävä tarpeen mukaisessa laajuudessa lapselle, joka tarvitsee sitä huoltajan työssäkäynnin tai opiskelun vuoksi. Vuorohoitoa voidaan järjestää iltaisin, viikonloppuisin ja öisin. Vuorohoidossa lasten osallistuminen varhaiskasvatukseen on usein epäsäännöllistä. Tämä tulee huomioida pedagogisen toiminnan ja lapselle annettavan tuen suunnittelussa ja toteuttamisessa⁷⁰.

Ylivieskassa varhaiskasvatusta toteutetaan päiväkodeissa, ryhmäperhepäivähoidossa, perhepäivähoidossa ja kerhomuotoisena. Ylivieskassa on sekä kunnallista että yksityisten palveluntuottajien tarjoamaa varhaiskasvatusta. Vuorohoitoyksikkönä toimii kunnallinen Hakalahden päiväkotikoti, joka tarjoaa ympärivuorokautista varhaiskasvatusta, seitsemänä päivänä viikossa, huoltajien työvuorojen mukaisesti. Avointa varhaiskasvatustoimintaa voidaan järjestää esimerkiksi leikkipuisto- tai kerhotoimintana, kuten Ylivieskassakin on järjestetty Metsä- ja Puuhakerhon muodossa (vuoden 2021 -2022 tilanne). Toiminta on ohjattua ja tavoitteellista. Toiminnan luonteen mukaan tietyt tavoitteet voivat painottua muita enemmän⁷¹.

Kaikissa varhaiskasvatuksen yksiköissä huolehditaan siitä, että oppimisympäristö on kehittävä, oppimista edistävä, terveellinen ja turvallinen. Kaikissa toimintamuodoissa lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjatut sisällöt ohjaavat varhaiskasvatuksen henkilökunnan pedagogista, suunnitelmallista ja tavoitteellista toimintaa. Ylivieskan varhaiskasvatuspalveluissa huolehdimme siitä, että kasvu- ja oppimisympäristö tukee lapsen osallisuutta ja aktiivisuutta. Lapsen osallisuutta vahvistetaan ottamalla hänet mukaan toiminnan suunnitteluun, toteuttamiseen, kehittämiseen ja arviointiin. Lasten ajatukset, ideat ja yksilölliset tarpeet nivotaan varhaiskasvatuksen toiminnan sisältöihin.

⁶⁷ Varhaiskasvatuslaki 1 ja 38 §

⁶⁸ Valtioneuvoston asetus varhaiskasvatuksesta (753/2018) 2 §

⁶⁹ Varhaiskasvatuslaki 38 §

⁷⁰ Varhaiskasvatuslaki 13 §

⁷¹ Varhaiskasvatuslaki 3 § 2 momentti ja HE 40/2018 vp, s. 85

2.3 Varhaiskasvatus osana lapsen kasvun ja oppimisen polkua

Varhaiskasvatus luo perustaa elinikäiselle oppimiselle⁷². Varhaiskasvatus ja siihen kuuluva esiopetus sekä perusopetus muodostavat lapsen kehityksen ja oppimisen kannalta johdonmukaisesti etenevän kokonaisuuden ja perustan elinikäiselle oppimiselle. Lasten hyvinvoinnin sekä kehityksen ja oppimisen sujuvuuden vuoksi myös siirtymävaiheet suunnitellaan ja niitä arvioidaan. Siirtymävaiheissa tehdään huoltajan kanssa yhteistyötä lapsen edun mukaisesti⁷³.

Ylivieskassa varhaiskasvatus nähdään osana ja perustana elinikäiselle oppimiselle. Paikallisen varhaiskasvatuksen tasolla toteutetaan toimivia yhteistyön rakenteita esim. siirtymä- ja tiedonsiirtokäytännöissä, joiden avulla siirtymät toteutetaan sujuvasti. Siirtymävaiheessa korostuu huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö. Tiedonsiirrossa hyödynnetään varhaiskasvatuksen aikana kootuja ja kirjattuja dokumentteja (esim. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma ym. kirjatut dokumentit). Tarvittaessa järjestetään tiedonsiirtopalaveri lapsen siirtyessä varhaiskasvatusyksiköstä toiseen, esiopetukseen tai kouluun.

”Annetaan lapselle tukevat juuret ja kantavat siivet, joilla ponnistaa elämässä eteenpäin”.

(Varhaiskasvatussuunnitelmatyöryhmän jäsenen kommentti 23.3.2022)

2.4 Arvoperusta

Lapsuuden itseisarvo

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on suojella ja edistää lasten oikeutta hyvään ja turvalliseen lapsuuteen. Varhaiskasvatus perustuu käsitykseen lapsuuden itseisarvosta. Jokainen lapsi on ainutlaatuisen ja arvokas juuri sellaisena kuin hän on.

Ihmisenä kasvaminen

Varhaiskasvatus perustuu elämän, kestävän elämäntavan ja ihmisoikeuksien kunnioittamiseen sekä ihmisarvon loukkaamattomuuteen. Varhaiskasvatuksessa kiusaamista, rasismia tai väkivaltaa ei hyväksytä missään muodossa eikä keneltäkään.

Lapsen oikeudet

Lapsella on oikeus ilmaista itseään, mielipiteitään ja ajatuksiaan sekä tulla ymmärretyksi niillä ilmaisun keinoilla, joita hänellä on. Lapsella on oikeus leikkiä, oppia leikkien ja iloita oppimastaan sekä rakentaa käsitystä itsestään, identiteetistään ja maailmasta omien lähtökohtiensa mukaisesti. Lap-

⁷² Varhaiskasvatuslaki 3 § 1 momentti 5 kohta

⁷³ Esimerkiksi varhaiskasvatuslaki 40–42 §

sella on oikeus yhteisöllisyyteen ja ryhmään kuulumiseen. Lapsella on oikeus saada riittävä ja oikea-aikaista tukea varhaiskasvatuksessa⁷⁴. Lapsella on oikeus saada tietoa monipuolisesti, käsitellä tunteita ja ristiriitoja sekä kokeilla ja opetella uusia asioita⁷⁵.

Yhdenvertaisuus, tasa-arvo ja moninaisuus

Varhaiskasvatus edistää suomalaisen yhteiskunnan demokraattisia arvoja, kuten yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja moninaisuutta. Henkilöstön tulee luoda moninaisuutta kunnioittava ilmapiiri.

Perheiden monimuotoisuus

Ammatillinen, avoin ja kunnioittava suhtautuminen monimuotoisiin perheisiin ja perheiden erilaisiin kieliin, kulttuureihin, katsomuksiin ja uskontoihin, perinteisiin sekä kasvatusnäkömyksiin luo edellytyksiä hyvälle kasvatusyhteistyölle⁷⁶.

Terveellinen ja kestävä elämäntapa

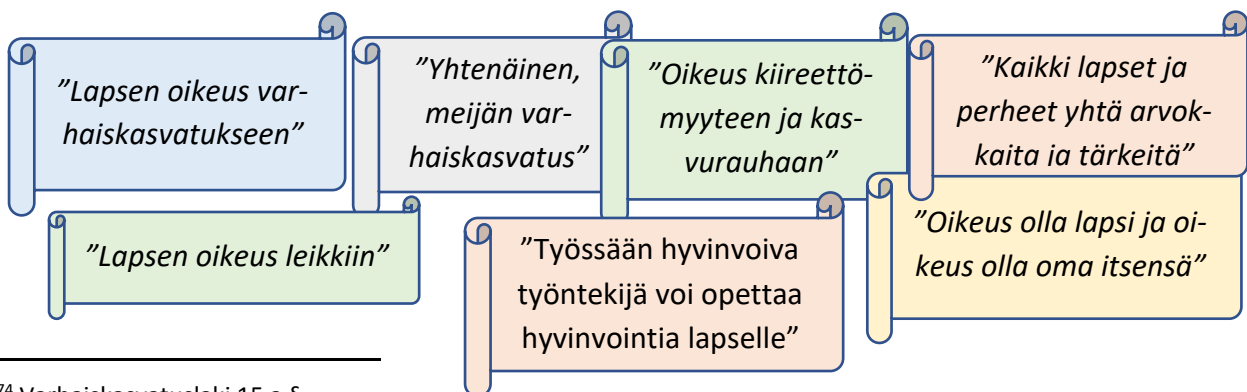
Varhaiskasvatuksen tehtävänä on ohjata lapsia terveyttä ja hyvinvointia edistäviin elämäntapoihin. Varhaiskasvatus luo perustaa ekososiaaliselle sivistykselle niin, että ihminen ymmärtää ekologisen kestävyuden olevan edellytys sosiaaliselle kestävyydelle ja ihmis-oikeuksien toteutumiselle.

Arvoperusta Ylivieskassa

Paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman arvoperusta pohjautuu valtakunnallisen varhaiskasvatuksen arvoperustaan. Varhaiskasvatuksessa käydään arvokeskustelua arvioitaessa toiminnan sisältöä. Ylivieskassa on sitouduttu tekemään kyselytutkimukset varhaiskasvatuksen piirissä oleville huoltajille ja lapsille parillisina vuosina myös arvoperustan arvioinnin näkökulmasta. Varhaiskasvatuksen tiimien yhteiseen arvopohjaan pureudutaan säännöllisesti niin tiimipalaverissa kuin työhyvinvointiryhmän palaverissa. Varhaiskasvatuksen esihenkilöt varmistavat, että arvokeskustelulle luodaan mahdollisuuksia.

Varhaiskasvatussuunnitelman työryhmässä nousivat arvoina erityisesti nämä asiat:

⁷⁴ Varhaiskasvatuslaki 15 a §

⁷⁵ YK:n yleissopimus lapsen oikeuksista 1989 (59/1991)

⁷⁶ Varhaiskasvatuslaki 3 § 1 momentti 6 kohta

Edellämainittujen arvojen lisäksi huoltajille suunnatuissa kyselyssä (kevät 2022) korostuvat myös seuraavat arvot:

”Lapsen oikeus hyviin vuorovaikutussuhteisiin niin aikuisten kuin toisten lasten kanssa”

”Terveelliset ja turvalliset tilat niin sisällä kuin ulkona”

”Lapsen yksilöllinen huomioiminen”

2.5 Oppimiskäsitys

Varhaiskasvatussuunnitelma on laadittu perustuen oppimiskäsitykseen, jonka mukaan lapset kasvavat, kehittyvät sekä oppivat vuorovaikutuksessa muiden ihmisten ja lähiympäristön kanssa. Oppiminen on kokonaisvaltaista ja sitä tapahtuu kaikkialla. Lapset oppivat myös leikkien, liikkuen, tutkien, erilaisia työtehtäviä tehden, itseään ilmaisten sekä taiteisiin perustuvassa toiminnassa.

Lapset oppivat parhaiten voidessaan hyvin ja kokiessaan olonsa turvalliseksi. Myönteiset tunnekokemukset ja vuorovaikutussuhteet edistävät oppimista. Vertaisryhmä ja kokemus yhteisöön kuulumisesta ovat lapsen oppimisen ja osallisuuden kannalta keskeisiä. Jokaisen lapsen tulee saada onnistumisen kokemuksia ja iloa omasta toiminnastaan sekä itsestään oppijana.

Leikki on varhaiskasvatukseen lasten oppimiselle merkityksellistä. Varhaiskasvatuksessa tulee ymmärtää leikin itseisarvo lapselle sekä sen pedagoginen merkitys oppimisessa ja lasten kokonaisvaltaisessa kehityksessä ja hyvinvoinnissa.

2.6 Pedagogisesti painottunut kasvatuksen, opetuksen ja hoidon kokonaisuus

Pedagogiikalla tarkoitetaan monitieteiseen, erityisesti kasvatustieteeseen ja varhaiskasvatustieteeseen tietoon perustuvaa, ammatillisesti johdettua ja ammattihenkilöstön toteuttamaa suunnitelmallista ja tavoitteellista toimintaa lasten hyvinvoinnin ja oppimisen toteutumiseksi⁷⁷. Varhaiskasvatusta toteuttaa henkilöstön, lasten ja ympäristön vuorovaikutuksessa, jossa kasvatusta, opetusta ja hoitoa muodostavat eheän kokonaisuuden.

Kasvatus on toimintaa, jonka avulla lapsia ohjataan muodostamaan omia mielipiteitään ja arvioimaan kriittisesti vallitsevia ajattelu- ja toimintatapoja sekä toimimaan eettisesti kestäväällä tavalla.

Opetuksen lähtökohtana on varhaiskasvatussuunnitelmassa määritelty oppimiskäsitys. Opetuksen tarkoitus on edistää lasten oppimista ja auttaa lapsia luomaan merkityksiä itsestään, toisista ihmisistä sekä ympäröivästä maailmasta.

⁷⁷ Varhaiskasvatustilanne 2 ja 23 §

Hoito on fyysisistä perustarpeista huolehtimista sekä tunnepohjaista välittämistä. Varhaiskasvatuksen hoitotilanteet ovat aina samanaikaisesti kasvatusta ja opetustilanteita, joissa opitaan esimerkiksi vuorovaikutustaitoja, itsestä huolehtimisen taitoja, ajan hallintaa sekä omaksutaan hyviä tottumuksia.

Ylivieskassa lasta kasvatetaan, opetetaan ja hoidetaan turvallisessa, lapsen yksilöllisen kohtaamisen huomioivassa vuorovaikutuksessa. Ylivieskan varhaiskasvatuksessa tunnustetaan ja tuetaan lapsen vahvuuksia. Lasta ympäröivä hyvinvoiva kasvuyhteisö tarjoaa lapselle turvaa, oppimisen ja onnistumisen kokemuksia sekä ehkäisee kiusaamista.

2.7 Laaja-alainen osaaminen

Laaja-alaisen osaamisen kehittyminen edistää lasten kasvua yksilöinä ja yhteisönsä jäseninä. Osaamisen kehittyminen alkaa varhaislapsuudessa ja jatkuu läpi elämän. Laaja-alaisen osaamisen tavoitteet kulkevat jatkumona varhaiskasvatussuunnitelman perusteista esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelmien perusteisiin. Laadukas pedagoginen toiminta vahvistaa lasten laaja-alaista osaamista.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa kuvataan viisi toisiinsa liittyvää laaja-alaisen osaamisen osa-alueita:

Ajattelu ja oppiminen

Ajattelun ja oppimisen taidot kehittyvät vuorovaikutuksessa muiden ihmisten ja ympäristön kanssa ja muodostavat perustan muun osaamisen kehittymiselle ja elinikäiselle oppimiselle. Varhaiskasvatuksen tehtävä on tukea lasten ajattelun ja oppimisen taitoja. Ihmettelylle, oivaltamiselle sekä oppimisen ilolle tulee olla tilaa. Leikissä lapsilla on mahdollisuus käyttää mielikuvitustaan ja luovuuttaan, kokeilla yhdessä ideoitaan ja tutkia maailmaa.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Lapset kasvavat kulttuurisesti, kielellisesti ja katsomuksellisesti moninaisessa maailmassa. Osaamiseen kuuluu taito kuunnella, tunnistaa ja ymmärtää eri näkemyksiä sekä kyky reflektoida omia arvoja ja asenteita. Vuorovaikutustaidoilla sekä kyvyllä ilmaista itseään ja ymmärtää muita on tärkeä merkitys identiteetille, toimintakyvylle ja hyvinvoinnille.

Lapsia rohkaistaan tutustumaan toisiin ihmisiin, kieliin ja kulttuureihin. Henkilöstö toimii mallina lapsille toisten ihmisten sekä kielellisen, kulttuurisen ja katsomuksellisen moninaisuuden myönteisessä kohtaamisessa. Lapsia ohjataan ystävällisyyteen ja hyviin tapoihin. Esimerkiksi leikit, ruokailuhetket ja juhlat tarjoavat tilaisuuksia jakaa kokemuksia erilaisista perinteistä ja tavoista.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Itsestä huolehtimiseen, terveyteen ja turvallisuuteen liittyvät taidot ovat kaikille tärkeitä. Varhaiskasvatuksen tehtävä on vahvistaa lasten hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyviä taitoja sekä ohjata heitä tekemään kestävän elämäntavan mukaisia valintoja.

Lasten itsenäisyyden asteittaista lisääntymistä tuetaan. Lasten kanssa harjoitellaan erilaisia taitoja kuten pukeutumista, ruokailua sekä henkilökohtaisesta hygieniasta ja omista tavaroista huolehtimista. Lapsia ohjataan toimimaan vastuullisesti ja turvallisesti varhaiskasvatuksen oppimisympäristöissä, kuten lähiluonnossa ja liikenteessä. Lasten kanssa käsitellään heidän hyvinvointiaan edistäviä asioita kuten levon, ravinnon, liikunnan ja mielen hyvinvoinnin merkitystä. Lasten tunnetaidot vahvistuvat, kun

heidän kanssaan opetellaan havaitsemaan, tiedostamaan ja nimeämään tunteita. Lapsia ohjataan myös kunnioittamaan ja suojelemaan omaa ja toisten kehoa. Kehontunnekasvatukseen liittyen lapsia rohkaistaan kysymään ja lasten kysymyksiin vastataan.

Monilukutaito

Monilukutaitoa tarvitaan lasten ja perheiden arjessa, vuorovaikutuksessa sekä yhteiskunnallisessa osallistumisessa. Se edistää lasten kasvatuksellista ja koulutuksellista tasa-arvoa. Monilukutaito liittyy kiinteästi ajattelun ja oppimisen taitoihin. Lasten kanssa nimetään asioita ja esineitä sekä opetellaan erilaisia käsitteitä. Lapsia innostetaan tutkimaan, käyttämään ja tuottamaan viestejä erilaisissa, myös digitaalisissa, ympäristöissä.

Digitaalinen osaaminen

Digitaalisuus on osa yhteiskuntaa, jossa lapsi kasvaa. Digitaalista osaamista tarvitaan ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa, yhteiskunnassa toimimisessa ja oppimisessa. Digitaalisia välineitä, sovelluksia ja ympäristöjä hyödynnetään dokumentoinnissa, leikeissä, vuorovaikutuksessa, peleissä, tutkimisessa, liikkumisessa sekä taiteellisessa kokemisessa ja tuottamisessa. Henkilöstö ohjaa lapsia digitaalisten ympäristöjen monipuoliseen, vastuulliseen ja turvalliseen käyttöön.

Osallistuminen ja vaikuttaminen

Aktiivinen ja vastuullinen osallistuminen sekä vaikuttaminen luovat perustan demokraattiselle ja kestäväälle tulevaisuudelle. Varhaiskasvatuksen tehtävä on tukea lasten kehittyviä osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja sekä kannustaa oma-aloitteisuuteen. Lapset suunnittelevat, toteuttavat ja arvioivat toimintaa yhdessä henkilöstön kanssa. Osallistumisen ja vaikuttamisen kautta lasten käsitys itsestään kehittyy, itseluottamus kasvaa ja yhteisössä tarvittavat sosiaaliset taidot muovautuvat.

3. Varhaiskasvatuksen toimintakulttuuri

Toimintakulttuurin kehittämisen lähtökohtana on inklusiivinen varhaiskasvatus, jossa kukin lapsi voi toimia, kehittyä ja oppia omana ainutlaatuisena yksilönään sekä yhteisön jäsenenä. Varhaiskasvatuksessa kaikkien työtapojen tulee tukea lapsen kehitystä ja oppimista. Ne tulee myös pystyä pedagogisesti perustelemaan.

Inklusiivinen toimintakulttuuri⁷⁸ edistää lasten osallisuutta ja oppimista ja vastaa kaikkien lasten erilaisiin tarpeisiin. Jokaisella lapsella on oikeus kuulua ryhmään, osallistua yhteiseen toimintaan sekä kasvaa omaan potentiaaliinsa vahvuuksien ja myönteisten oppimiskokemusten avulla yhdessä vertaistensa kanssa.

Johtaminen vaikuttaa keskeisesti varhaiskasvatuksen toimintakulttuuriin, sen kehittämiseen ja laatuun. Varhaiskasvatuksen johtamisen lähtökohtana on jokaisen lapsen hyvinvoinnin ja oppimisen edistäminen. Toimintakulttuurin ja sen inklusiivisuuden kehittäminen edellyttää pedagogiikan johtamista, joka on varhaiskasvatuksen kokonaisuuden tavoitteellista ja suunnitelmallista johtamista, arviointia ja kehittämistä.

Ylivieskan varhaiskasvatuksen toimintakulttuuria arvioidaan ja kehitetään siten, että se vastaa ajankuvaa, vallitsevaa tilannetta ja erityisesti lapsiryhmien tarpeita. Kaupunkimme eri toimintayksiköissä on eri teemoituksiin ja painotuksiin liittyen erilaisia toimintakulttuureja ja oppimisympäristöjä (esim. Luonnossa kotonaan- teema), joiden ympärille toimintaa suunnitellaan sekä kehitetään.

3.1 Toimintakulttuurin kehittäminen ja sitä ohjaavat periaatteet

Yhteisön toimintakulttuuri muuttuu jatkuvasti ja sitä arvioidaan ja kehitetään siten, että se tukee varhaiskasvatuksen tavoitteiden toteutumista. Varhaiskasvatusta suunniteltaessa, järjestettäessä ja kehitettäessä on ensisijaisesti huomioitava lapsen etu⁷⁹.

Johtaja edistää osallistavaa toimintakulttuuria luomalla rakenteita ammatilliseen keskusteluun. Johtaja tukee yhteisön kehittymistä oppivaksi yhteiseksi, jossa osaamista kehitetään ja jaetaan. Lasten ja huoltajien kokemuksia ja mielipiteitä kuullaan sekä hyödynnetään toimintakulttuurin kehittämisessä ja arvioinnissa.

⁷⁸ HE 148/2021, s. 30-31

⁷⁹ Varhaiskasvatuslaki 4 § ja HE 40/2018 vp, s. 85

Huoltajien kanssa käydään lapsen tuonti- ja hakutilanteissa keskustelua lapsen päivään liittyen. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmakeskustelut ovat erityisen hyviä hetkiä huoltajien ja varhaiskasvatuksen työntekijöiden yhteiselle keskustelulle. Ylivieskassa huoltajille ja lapsille tehtävät tyytyväisyyskyselyt on sitouduttu tekemään joka toinen vuosi. Kyselyn tuottamia tuloksia hyödynnetään varhaiskasvatustoiminnan kehittämässä ja laadun ylläpitämisessä. Tulosten pohjalta laaditaan varhaiskasvatuksen johtoryhmässä toimintasuunnitelmaa, jossa kiinnitetään huomiota kehittämiskohteisiin. Vuoden 2022 laaditussa kyselytutkimuksessa yhtenä kehittämiskohteena on mm. paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman teemojen ja sisältöjen esiintuominen huoltajien tietoisuuteen. Tähän tulemme kiinnittämään huomiota mm. pedagogisen dokumentoinnin ja sosiaalisen median avulla.

Varhaiskasvatuksen toimintakulttuuria kehitetään seuraavien periaatteiden mukaisesti:

Oppiva yhteisö toimintakulttuurin ytimenä

Varhaiskasvatuksessa toimitaan yhteisönä, jossa lapset ja henkilöstö oppivat yhdessä ja toisiltaan. Oppivassa yhteisössä on tilaa erilaisille mielipiteille ja tunteille. Jatkuvasti toimintaansa arvioiva ja kehittävä yhteisö haastaa itseään sekä tunnistaa ja hyödyntää vahvuuksiaan.

Leikkiin ja vuorovaikutukseen kannustava yhteisö

Leikkiin kannustavassa toimintakulttuurissa tunnustetaan leikin merkitys lapsen hyvinvoinnille ja oppimiselle. Lapsilla ja henkilöstöllä on mahdollisuus kokea yhdessä tekemisen ja leikin iloa. Yhteisössä kannustetaan kaikkia kekseliäisyyteen, mielikuvituksen käyttöön, omaan ilmaisuun ja luovuuteen. Leikki saa näkyä ja kuulua. Lasten leikkialoitteille, kokeiluille ja elämyksille annetaan tilaa, aikaa ja leikkirauhaa.

Varhaiskasvatustoiminnassa painotetaan yhteisöön kuulumista. Leikin itseisarvoa ja pedagogista merkitystä korostetaan, leikkiin kannustetaan ja sille luodaan asianmukaiset oppimisympäristöt. Ylivieskassa, syksyllä 2022, järjestetään varhaiskasvatuksen henkilökunnalle koulutusta leikkiin ja leikkiympäristön rikastuttamiseen liittyen. Leikki tulee olemaan tietoisemmin kantavana pedagogisena teemana ylivieskalaisen varhaiskasvatuksen kokonaisuudessa niin kasvatuksessa, opetuksessa kuin hoidossakin.

Osallisuus, yhdenvertaisuus ja tasa-arvo

Inklusiivisessa toimintakulttuurissa edistetään osallisuutta, yhdenvertaisuutta⁸⁰ ja tasa-arvoa kaikessa toiminnassa. Lasten, henkilöstön ja huoltajien aloitteita, näkemyksiä ja mielipiteitä arvostetaan. Lasten ymmärrys yhteisöstä, oikeuksista, vastuusta ja valintojen seurauksista kehittyy osallisuuden kautta. Osallisuutta vahvistaa lasten sensitiivinen kohtaaminen ja myönteinen kokemus kuulluksi ja nähdyksi tulemisesta⁸¹.

⁸⁰ Varhaiskasvatuslaki 3 § 1 momentti 6 kohta

⁸¹ Yhdenvertaisuuslaki (1325/2014) 7 ja 8 §

Kulttuurinen moninaisuus ja kielitietoisuus

Varhaiskasvatus on osa kulttuurisesti muuntuva ja monimuotoista yhteiskuntaa. Yhteisössä tunnistetaan, että oikeus omaan kieleen, kulttuuriin, uskontoon ja katsomukseen on perusoikeus. Henkilöstö ymmärtää kielen keskeisen merkityksen lasten kehityksessä ja oppimisessa, vuorovaikutuksessa ja yhteistyössä sekä identiteettien rakentumisessa ja yhteiskuntaan kuulumisessa.

Hyvinvointi, turvallisuus ja kestävä elämäntapa

Varhaiskasvatuksessa arvostetaan terveellisiä, turvallisia ja liikunnallisia elämäntapoja. Varhaiskasvatuksen yhteisössä liikutaan monipuolisesti sisällä ja ulkona sekä vältetään pitkäkestoista istumista. Lasten hyvinvointia edistetään antamalla mahdollisuus päivän aikana rauhoittumiseen ja lepoon sekä tarjoamalla monipuolista, terveellistä ja riittävää ravintoa. Selkeä ja suunnitelmallinen, mutta joustava päivän rakenne edistää hyvinvointia.

Varhaiskasvatuksessa pidetään huolta koko yhteisön fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta turvallisuudesta. Lasta tulee suojata väkivallalta, kiusaamiselta ja muulta häirinnältä⁸². Olennaista kiusaamisen ennaltaehkäisyssä on tukea lasten vertaissuhteita ja yhteisön hyvinvointia. Arjen valinnoilla ja toimilla ilmentetään vastuullista suhtautumista luontoon ja ympäristöön.

Ylivieskan varhaiskasvatuksessa pidetään yllä hyvinvoivan kasvuyhteisön toimintakulttuuria, jossa jokaisella lapsella on mahdollista kasvaa, kehittyä ja oppia omana arvokkaana itsenään. Lapsella on oikeus olla osa yhteisöä, jonka toiminnan keskiössä on myönteinen sekä kannustava vuorovaikutus. Varhaiskasvatuksen toimintakulttuuria arvioidaan ja kehitetään työyhteisöissä säännöllisesti lasten ja huoltajien osallisuus huomioiden.

Esihenkilö mahdollistaa hyvinvoivan kasvuyhteisön toimintakulttuurin toteutumisen työyhteisön ammatillisten keskusteluiden käytännöt, kuten tiimipalaverit ja pedagogiset illat. Lisäksi Ylivieskan varhaiskasvatuspalveluissa perustetaan tarpeen mukaan työryhmiä eri asioiden kehittämiseen (esim. työhyvinvointiryhmä).

Ylivieskan varhaiskasvatuksen toimintakulttuuriin kuuluvat:

- *Pienryhmätoiminta ja aikuisen aito läsnäolo, jokaiselle lapselle yksilöllistä huomiota ja turvalliset vuorovaikutussuhteet.*
- *Lasten ja huoltajien osallistaminen toiminnan suunnittelussa, arvioinnissa ja kehittämisessä esim. kyselyiden avulla.*
- *Kielen keskeisen merkityksen ymmärtäminen lapsen kehityksessä ja yhteisöön kuulumisessa sekä kielellisen kehityksen aktiivinen kehittäminen.*
- *Turvallisen, välittävän toimintaympäristön luominen, jossa kiusaamista ei sallita missään muodossa.*
- *Oppiva yhteisö, joka rohkaisee kokeilemaan, kehittämään ja sallii myös erehtymisen.*

⁸² Varhaiskasvatuslaki 10 §

- *Monipuoliseen liikuntaan kannustaminen niin sisätiloissa kuin ulkona, lähiympäristöä hyödyntäen.*
- *Leikin merkitys korostuu toiminnassa.*
- *Kulttuurisen moninaisuuden rikkaus toiminnan sisällöissä.*
- *Varhaiskasvatuksen työyhteisön jäsenten tasavertainen ja hyväksyvä kohtaaminen, jokaisen henkilökohtaiset taidot ja vahvuudet huomioiden.*

3.2 Varhaiskasvatuksen oppimisympäristöt

Varhaiskasvatuksessa tavoitteena on varmistaa kehittävä, oppimista edistävä, inklusiivinen, terveellinen ja turvallinen sekä esteetön oppimisympäristö⁸³. Oppimisympäristöillä tarkoitetaan tiloja, paikkoja, yhteisöjä, käytäntöjä, välineitä ja tarvikkeita, jotka tukevat lasten kehitystä, oppimista ja vuorovaikutusta. Oppimisympäristön käsite sisältää varhaiskasvatuksessa muun muassa fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen ulottuvuuden.

Oppimisympäristöt tarjoavat lapsille vaihtoehtoja mieluisaan tekemiseen, monipuoliseen ja vauhdikkaaseen liikkumiseen, leikkeihin ja peleihin sekä rauhalliseen oleiluun ja lepoon. Lasten ideat, leikit ja heidän tekemänsä työt näkyvät oppimisympäristöissä.

Oppimisympäristöissä voidaan toteuttaa monenlaista pedagogista toimintaa ja ne muuntuvat tarpeen mukaan. Yhteisesti sovitut säännöt ja toimintatavat auttavat luomaan ilmapiiriltään turvallisen, muita kunnioittavan ja yhteisvastuullisen oppimisympäristön.

Luonto sekä pihat, leikkipuistot ja muut rakennetut ympäristöt ovat myös varhaiskasvatuksen oppimisympäristöjä. Ne tarjoavat kokemuksia, materiaaleja ja monipuolisia mahdollisuuksia leikkiin ja tutkimiseen. Niitä hyödynnetään liikunta- ja luontoelämysten ja oppimisen paikkoina.

Lasten saatavilla ja käytössä tulee olla riittävästi monipuolisia ja turvallisia leikki- ja toimintavälineitä, ja niissä on tarvittaessa huomioitava lasten yksilölliset tuen tarpeet. Varhaiskasvatuksessa käytetään digitaalisia välineitä, sovelluksia ja ympäristöjä tarkoituksenmukaisella tavalla. Yhteistyö muiden toimijoiden kanssa sekä fyysiset että virtuaaliset vierailut esimerkiksi kirjastoon, museoon, kulttuuriperintökohteisiin, teatteriin ja huoltajien työpaikoille rikastavat lasten oppimisympäristöjä.

⁸³ Varhaiskasvatuslaki 3 § 1 momentti 2 kohta ja 10 §

Oppimisympäristön osa-alueita tulee arvioida säännöllisesti lapsiryhmän lähtökohdista käsin. Arvioinnin kohteena ovat mm. pedagogisten tavoitteiden toteutuminen ja lasten tarpeisiin vastaaminen. Ylivieskassa varhaiskasvatuksen työntekijät tekevät arviointia eri lomakkeiden pohjalta sekä ammatillisia keskusteluita käyden. Huoltajilla on mahdollisuus osallistua arviointiin mm. päivittäisten kohtaamisten yhteydessä, kyselyiden myötä sekä erityisesti lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa laadittaessa. Pedagoginen dokumentointi toimii osana pedagoga arviointia.

Ylivieskan varhaiskasvatuksessa, yhdessä teknisten palveluiden kanssa, pidetään huolta, että oppimis- ja toimintaympäristöt ovat lapsimäärälle sopivat, muunneltavat, selkeät, turvalliset ja monipuoliseen toimintaan sekä leikkiin kannustavat. Varhaiskasvatuksen tilat ovat sisäilmaltaan, akustiikaltaan ja ergonomialtaan terveystä ja turvallisuutta edistävät. Esteettömyys huomioidaan myös lapsen tarpeiden näkökulmasta.

Leikki- ym. toimintavälineiden tulee olla lasten saatavilla, ikätasoisia, monipuolisia ja ehjiä. Materiaaleissa suositaan kotimaisuutta, ekologisuutta, kestävyyttä, turvallisuutta ja puhdistettavuutta. Myös luonnonmateriaaleja hyödynnetään esim. askarteluissa. Oppimisympäristö luodaan lasten tarpeista ja kiinnostusten kohteista käsin.

Ylivieskassa on monipuoliset mahdollisuudet kokemuksiin, elämyksiin ja liikkumiseen. Metsät, luontopolut ja retkipaikat ovat osa varhaiskasvatuksen toimintaympäristöä. Ylivieskan jokiympäristö mahdollistaa vuodenaikojen seuraamiseen ja luonnon monimuotoisuuden havainnoimiseen. Leikkipuistot ovat tärkeitä toimintaympäristöjä etenkin perhepäivähoidon lapsille.

Liikuntakeskus ja urheilukenttä ympäristöineen tarjoavat mahdollisuuden monipuoliseen liikkumiseen. Kulttuuritoimintaa tarjoavat mm. Akustiikka, Puuhkalan museoalue, Myllyaukio ympäristöineen, rautatie, kirkon alue sekä kirjasto. Varhaiskasvatuksessa tehdään yhteistyötä kaupungin eri toimijoiden kanssa, jotka rikastuttavat toimintakulttuuria, esim. MLL, seurakunta, palo- ja pelastuslaitos ja kirjasto.

jasto.

Välittävän toimintakulttuurin ytimessä on toisen huomioonottava, kunnioittava, tasa-arvoinen ja läsnäoleva vuorovaikutus. Ristiriidat ratkaistaan rakentavassa hengessä keskustellen. Varhaiskasvatuksen toiminta perustuu yhteiseen arvopohjaan.

Vuorovaikutussuhteissa pyritään pysyvyyteen, joka luo lapsille turvallisen ja luottavaisen ilmapiirin. Varhaiskasvatuksen työntekijät luovat lapsille yhteisöllisyyden ja yhteenkuuluvuuden tunnetta esim. erilaisten yhteisten projektien ja tapahtumien myötä. Lasta kannustetaan, omista lähtökohdistaan

käsin, vuorovaikutukseen ja kaverisuhteisiin. Pienryhmätoiminta päiväkodeissa ja perhepäivähoidon pienet lapsiryhmät mahdollistavat lapsen aidon kohtaamisen ja emotionaalisen turvallisuuden tukemisen.

Psyykinen ympäristö luodaan turvalliseksi ja hyväksyväksi. Säännöllinen varhaiskasvatuksen päivärhythmi luo turvallisuutta ja selkeyttä. Kiireettömyys antaa tilaa spontaaneille leikeille ja rauhoittumiseen. Kiusaamista ei välittävän toimintakulttuurin ilmapiirissä suvaita. Varhaiskasvatuksen työntekijät ovat läsnä lapsille ja aina lasten saatavilla. Välittävässä toimintaympäristössä puhutaan ystävällisesti ja myönteisesti. Lapsen omanarvontuntoa ja itsetuntoa vahvistetaan kehumalla sekä kannustamalla.

3.3 Yhteistyö varhaiskasvatuksessa

Yhteistyöllä tuetaan lapsen varhaiskasvatuksen järjestämistä siten, että jokainen lapsi saa oman kehityksensä ja tarpeidensa mukaista kasvatusta, opetusta ja hoitoa. Vastuu yhteistyön toteutumisesta ja suunnitelmallisuudesta on varhaiskasvatuksen järjestäjillä⁸⁴.

Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö

Huoltajien kanssa tehtävällä yhteistyöllä on tärkeä merkitys varhaiskasvatuksessa⁸⁵. Yhteistyön tavoitteena on huoltajien ja henkilöstön yhteinen sitoutuminen lasten terveen ja turvallisen kasvun, kehityksen ja oppimisen edistämiseen. Luottamuksen rakentaminen sekä tasa-arvoinen vuorovaikutus ja keskinäinen kunnioitus tukevat kasvatusyhteistyötä. Yhteistyö on vuorovaikutteista ja edellyttää varhaiskasvatuksen henkilöstöltä aloitteellisuutta ja aktiivisuutta⁸⁶.

Yhteistyöllä voi olla erilaisia tehtäviä ja muotoja lapsen varhaiskasvatuksen aikana. Lasten päivittäiset tapahtumat ja kokemukset jaetaan huoltajien kanssa. Huoltajan ja henkilöstön havainnot ja keskustelut lapsen päivästä luovat pohjan lapsen kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin turvaamiselle.

Yhteistyön merkitys on erityisen tärkeää siirtymävaiheissa, kuten lapsen aloittaessa varhaiskasvatuksessa ja varhaiskasvatuksen aikaisissa siirtymissä, lapsen vaihtaessa päiväkotia tai aloittaessa esiopetuksen. Yhteisellä keskustelulla on erityinen tehtävä laadittaessa lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa. Yhteistyön merkitys huoltajien kanssa korostuu lasten varhaiskasvatuksen tukea suunniteltaessa ja toteutettaessa. Luottamuksellinen ilmapiiri mahdollistaa huoltajien ja henkilöstön välisen yhteistyön myös haastavissa tilanteissa, esimerkiksi huolen herätessä lapsen hyvinvoinnista.

⁸⁴ Varhaiskasvatuslaki 7 §

⁸⁵ Varhaiskasvatuslaki 3 § 1 momentti 10 kohta

⁸⁶ Kielilaki (423/2003) 18 § ja ulkomaalaislaki (301/2014) 203 §

Varhaiskasvatussuunnitelman lisäksi Ylivieskassa, kunnallisessa varhaiskasvatuksessa, käydään *Lapset puheeksi*-lokikirjan mukainen keskustelu 3-vuotiaiden lasten huoltajien kanssa (mikäli keskustelua ei ole jo käyty lastenneuvolassa). Yksityisten palveluntuottajien varhaiskasvatussyksiköissä olevien lasten osalta keskustelu käydään neuvolassa. *Lapset puheeksi*-keskustelu voidaan käydä tarvittaessa myös muunkin ikäisten lasten kanssa. Em. keskustelu on hyvä käydä esim. tilanteissa, joissa perheessä on tapahtunut suuria muutoksia, kuten esim. avioero tai sairaus. Mikäli *Lapset puheeksi*-keskustelussa nousee esiin ulkopuolisen tuen tarve kotona tai varhaiskasvatuksessa, järjestetään *Lapset puheeksi*-neuvonpito. Lasta koskeva tiedonsiirto toteutetaan yhteistyössä huoltajien kanssa. *Lapset puheeksi*-keskustelun voi pitää henkilö, joka on käynyt *Lapset puheeksi*-koulutuksen.

Kasvatussyhteistyön tarkoituksena on huoltajien ja varhaiskasvatuksen työntekijän tietoinen sitoutuminen toimimaan yhdessä lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen edistämiseksi. Huoltajien ja varhaiskasvatuksen työntekijöiden keskinäinen luottamus, vuorovaikutus ja kunnioitus tukevat toimivaa yhteistyötä. Huoltajille suunnattujen kyselyiden perusteella, on huoltajille tärkeää, että varhaiskasvatuksen työntekijä tarjoaa lapselle syliä, välittämistä ja turvaa, mutta luo myös selkeitä rajoja sekä pedagogisesti rikasta toimintaa.

Yhteistyö eri tahojen kanssa

Varhaiskasvatustilain mukaan kunnan on varhaiskasvatusta järjestäessään toimittava monialaisessa yhteistyössä ja luotava tarvittavat yhteistyörakenteet⁸⁷. Yksityisen palveluntuottajan on tarpeen mukaan toimittava monialaisessa yhteistyössä⁸⁸. Varhaiskasvatuksen yhteistyötahoilla tarkoitetaan kaikkia niitä alueellisia ja paikallisia toimijoita, joiden kanssa varhaiskasvatuksen on luontevaa tehdä yhteistyötä.

Varhaiskasvatuksessa tehdään yhteistyötä myös neuvolan ammattilaisten, lastensuojelun sekä muiden terveydenhuollon ja sosiaalipalveluiden toimijoiden kanssa. Yhteistyön merkitys korostuu, kun jollain näistä tahoista herää huoli lapsen kehityksestä tai hyvinvoinnista tai kun lapsen tukea suunnitellaan ja järjestetään. Laajaan terveystarkastukseen sisällytetään varhaiskasvatuksen henkilöstön arvio alle kouluikäisen lapsen selviytymisestä ja hyvinvoinnista varhaiskasvatuksessa huoltajan kirjallisella suostumuksella. Varhaiskasvatuksen henkilökunnan antama arvio on tärkeä osa lapsen kokonaisvaltaisen kasvun, kehityksen ja hyvinvoinnin arviointia sekä tuen tarpeiden varhaista tunnistamista monialaisessa yhteistyössä⁸⁹.

⁸⁷ Varhaiskasvatustilain 7 ja 22 §

⁸⁸ Varhaiskasvatustilain 7 §

⁸⁹ Valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu – ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta (338/ 2011) 7, 9 ja 13 § sekä varhaiskasvatustilain 7 §

Huoltajien kanssa käytävien keskusteluiden yhteydessä otetaan tarvittaessa avoimesti puheeksi heidän käyttämänsä tai tarvitsemansa tukipalvelut, jotta lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista voidaan tukea parhaalla mahdollisella tavalla. Mikäli nähdään yhteistyön tarve eri toimijoiden kanssa lapsen etu huomioiden, on varhaiskasvatuksen henkilökunnalla varhaiskasvatuslain mukainen velvollisuus sekä oikeus ottaa yhteyttä yhteistyökumppaniin. Pyyntö yhteistyöhön tehdään siten, että huoltajat ovat tietoisia yhteydenotosta. Yhteistyökäytäntöjä ja toimintatapoja tarkistetaan sekä arvioidaan monialaisissa työryhmissä ja/tai palavereissa.

Yhteistyö eri tahojen kanssa (kuvattuna vuoden 2022 tilanne)			
Terveyspalvelut	Perhe- ja sosiaalipalvelut	Muut tahot	Vammaispalvelut
Lastenneuvola -Laajan nelivuotistarkistuksen yhteistyökäytännöt uudistuneen nelivuotis-neuvolakaavakkeen myötä -Terveyskeskuksen terapiapalvelut	Sosiaalihuoltolain mukaiset palvelut Esimerkiksi; -Palveluohjaus -Perheneuvola -Lastenvalvoja -Aikuissosiaalityö -Eron ensiapupiste	Kunnan hyvinvointipalvelut -Kulttuuri- ja liikuntapalvelut -Järjestöt, esim. MLL ja Pelastakaa Lapset ry -Palo- ja pelastuslaitos -Poliisi -Oppilaitokset -Seurakunta	Palveluohjaus
Suun terveydenhuolto -Xylitol-pastillit varhaiskasvatukseen, ohjaus ja neuvonta	Lastensuojelulain mukaiset palvelut: -Lastensuojelu -Tehostettu perhetyö	-Nepsy-koordinaattori (esiopetus) <i>Tiedonsiirtokäytännöt eri yhteistyötahojen kanssa ovat tarkastelun ja arvioinnin kohteena esim. yhteisissä palavereissa. Tiedonsiirtokäytäntöjä ohjaavat salassapitosäännökset (vain lapsen edun kannalta välttämättömät tiedot siirretään huoltajien luvalla).</i>	
Erikoissairaanhoido -Lapsen lääkehoitosuunnitelma -Kuntoutusohjaus -Kelan terapiapalvelut			

4. Varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan suunnittelu ja toteuttaminen

Seuraavien lukujen yhteyteen on kirjattuna Yliveskan varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan tavoitteita ja periaatteita huomioiden lasten ikä ja kehitys sekä eri toimintamuotojen erityispiirteet.

4.1 Pedagogisen toiminnan viitekehys

Varhaiskasvatuksen pedagogista toimintaa ja sen toteuttamista kuvaa kokonaisvaltaisuus. Pedagoginen toiminta toteutuu lasten ja henkilöstön välisessä vuorovaikutuksessa ja yhteisessä toiminnassa. Varhaiskasvatuksen pedagoginen toiminta läpäisee kasvatuksen, opetuksen ja hoidon kokonaisuuden.

Kuvio 1. Varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan viitekehys

4.2 Pedagoginen dokumentointi

Pedagoginen dokumentointi on varhaiskasvatuksen suunnittelun, toteuttamisen, arvioimisen ja kehittämisen keskeinen työmenetelmä. Se on jatkuva prosessi, jossa havainnot, dokumentit ja niiden vuorovaikutuksellinen tulkinta muodostavat ymmärrystä pedagogisesta toiminnasta. Pedagoginen dokumentointi tuottaa tietoa lasten elämästä, kehityksestä, kiinnostuksen kohteista, ajattelusta, oppimisesta ja tarpeista sekä lapsiryhmän toiminnasta konkreettisella ja monipuolisella tavalla. Lasten jo saavuttamat tiedot ja taidot, kiinnostuksen kohteet ja tarpeet tulevat näkyväksi pedagogisen dokumentoinnin kautta ja ovat toiminnan suunnittelun perusta.

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma on osa pedagogisen dokumentoinnin prosessia. Suunnitelmallista pedagogista dokumentointia tarvitaan myös lapselle annettavan tuen tarpeiden arvioinnissa.

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma on varhaiskasvatuksessa tärkein pedagoginen dokumentti, johon lapsen kasvatus, opetus ja hoito perustuvat. Suunnitelman tavoitteet siirretään pedagogisiksi käytänteiksi varhaiskasvatustoiminnan sisältöihin. Toimintatapoja sekä tavoitteita kehitetään, muokataan ja dokumentoidaan varhaiskasvatussuunnitelman pohjalta lapsen kasvun myötä, huomioiden lapsen vahvuudet, mielenkiinnon kohteet sekä yksilölliset tarpeet. Lapsi osallistetaan oman arkensa suunnitteluun lapsilähtöisin menetelmin, esim. leikin avulla.

Pedagoginen dokumentointi tekee näkyväksi lasten varhaiskasvatuspäivässä tapahtuvaa pedagogista toimintaa. Pedagogisesta dokumentoinnista on hyötyä paitsi lapselle, myös varhaiskasvatuksen työntekijöille. Varhaiskasvatuksessa toiminnassa ja pedagogisessa dokumentoinnissa hyödynnetään yhä enemmän digitaalisia välineitä (valokuvia, videoita, tarinoita). Niiden tarkoituksenmukaista käyttöä opetetaan ja opetellaan yhdessä lasten kanssa.

Pedagogisen dokumentoinnin tavoitteet ovat (Lähde: OPH);

4.3 Monipuoliset työtavat

Työtapojen valintaa ohjaavat varhaiskasvatukselle asetetut tehtävät ja tavoitteet sekä lasten ikä, tarpeet, edellytykset ja kiinnostuksen kohteet. Monipuoliset työtavat ovat sekä oppimisen väline että opettelun kohde. Henkilöstöltä edellytetään ammattitaitoa ja herkkyyttä tunnistaa eri tilanteiden pedagogisia mahdollisuuksia. Lapsilla tulee olla mahdollisuus tutkia maailmaa kaikilla aisteillaan ja koko kehollaan sekä kokeilla erilaisia työtapoja.

4.4 Leikki kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin lähteenä

Leikki on keskeinen toimintatapa varhaiskasvatuksessa. Varhaiskasvatuksen tehtävä on tarjota lapsille mahdollisuuksia erilaisiin leikkeihin. Leikki edistää lapsen kehitystä, oppimista ja hyvinvointia.

Leikki tuottaa lapsille iloa ja mielihyvää. Leikkiessään lapset ovat aktiivisia toimijoita: he jäsentävät ja tutkivat ympäröivää maailmaa, luovat sosiaalisia suhteita sekä muodostavat merkityksiä kokemuksistaan. Leikissä lapset rakentavat käsitystä itsestään ja muista ihmisistä. Mielikuvitus mahdollistaa sen, että lapset voivat kokeilla erilaisia rooleja ja ideoita, joita he muuten eivät voisi toteuttaa. Leikkiessään lapset voivat käsitellä itselleen vaikeita kokemuksia. Leikissä on turvallista kokeilla, yrittää ja erehtyä. Leikki kehittyy ja saa eri muotoja kokemusten karttuessa. Ryhmässä leikkiessään lapset oppivat säätelemään tunteitaan ja tahtomistaan sekä huomioimaan toisten ihmisten näkökulmia.

Leikki on varhaiskasvatuksen keskeinen työtapana. Eri tilanteita voi rikastaa leikinomaisuudella. Henkilöstön tehtävä on turvata leikin edellytykset inklusiivisten periaatteiden mukaisesti, ohjata leikkiä sopivalla tavalla ja huolehtia siitä, että jokaisella lapsella on mahdollisuus olla osallisena yhteisissä leikeissä omien taitojensa ja valmiuksiensa mukaisesti. Pitkäkestoiseen leikkiin tarvitaan aikaa, rauhaa ja tilaa sekä sopivia ja lasten saatavilla olevia leikkivälineitä ja materiaaleja. Oppimisympäristöjen tulee joustaa leikkien mukaan, sillä leikit eivät välttämättä pysy paikallaan niille nimetyissä tiloissa.

Ylivieskan varhaiskasvatuksessa leikki on keskeistä varhaiskasvatuksen toiminnan sisältöä. Toiminta suunnitellaan siten, että pitkäkestoiselle leikille on aikaa. Oppimisympäristö muokataan kullekin lapsiryhmälle sopivaksi ja leikkiin innostavaksi. Paikallisena vahvuutenamme ovat turvalliset leikki- ja oppimisympäristöt. Oppimisympäristöinä toimivat pihat, metsät, puistot jne. Pienryhmätoiminta suo leikille aikaa ja mahdollisuuksia, tutussa ryhmässä. Inklusiivisten periaatteiden mukaisesti varhaiskasvatuksen työntekijät ohjaavat leikkiä siten, että leikkiin on kaikkien lasten mahdollisuus osallistua, omien taitojensa ja valmiuksiensa mukaisesti. Leikin moni-ilmeisyys rikastuu luovien mielikuvien huomioinnin myötä.

4.5 Oppimisen alueet

Oppimisen alueet kuvaavat varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä. Ne ohjaavat henkilöstöä monipuolisen ja pedagogisen toiminnan suunnittelussa ja toteuttamisessa yhdessä lasten kanssa. Oppimisen alueet on ryhmitelty⁹⁰ viideksi kokonaisuudeksi: kielten rikas maailma, ilmaisun monet muodot, minä ja meidän yhteisömme, tutkin ja toimin ympäristössäni sekä kasvan, liikun ja kehityn.

Kielten rikas maailma

Kehittyvät kielelliset taidot avaavat lapsille uusia vaikuttamisen keinoja, mahdollisuuksia osallisuuteen ja aktiiviseen toimijuuteen. Kieli on lapsille sekä oppimisen kohde että väline. Sen avulla lapsi

⁹⁰ Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014

ottaa haltuun erilaisia tilanteita ja asioita sekä toimii vuorovaikutuksessa muiden kanssa, ilmaisee itseään ja hankkii tietoa.

Kuvio 2: Lasten kielen kehityksen keskeiset osa-alueet varhaiskasvatuksessa

Vuorovaikutustaitojen kehittymisen kannalta lasten kokemukset kuulluksi tulemisesta ja siitä, että heidän aloitteisiinsa vastataan, ovat tärkeitä. Henkilöstön sensitiivisyys ja reagointi myös lasten non-verbaaleihin viesteihin on keskeistä.

Lasten **kielen ymmärtämisen taitoja** tuetaan runsaan kielellisen mallintamisen avulla. Johdonmukainen toiminnan sanallistaminen ja keskusteleminen tukevat lasten sanavarannon kehittymistä. Tarvittaessa käytetään kuvia, esineitä ja tukiviittomia.

Lasten **puheen tuottamisen taitojen** kehittymistä seurataan ja ohjataan. Lapsia rohkaistaan puhumaan eri tilanteissa sekä aikuisten että toisten lasten kanssa. Tämä auttaa lapsia käyttämään ja ymmärtämään puhuttua kieltä.

Lasten **kielen käyttötaitoja** ohjataan ja kielen käyttöä pohditaan yhdessä lasten kanssa eri tilanteissa. Tavoitteena on tilannetietoisien kielen käytön vahvistuminen. Lasten kanssa harjoitellaan kertomista, selittämistä ja puheen vuorottelua.

Lasten kielellinen ilmaisu monipuolistuu, kun heidän **kielellinen muistinsa** ja **sanavarantonsa** laajenee. Henkilöstön tehtävä on tukea tietoisesti tätä kehitystä. Kielellisen muistin kehittymistä tukevat esimerkiksi lorujen ja laululeikkien käyttö.

Lähiympäristön eri kielten havainnointi tukee lasten **kielitietoisuuden kehittymistä**. Henkilöstön tehtävänä on herättää ja lisätä lasten kiinnostusta suullista ja kirjoitettua kieltä sekä vähitellen myös lukemista ja kirjoittamista kohtaan.

Varhaiskasvatuksessa käytetään rikkaita ja vaihtelevia tekstejä. Lasten kanssa tutustutaan monipuolisesti lastenkirjallisuuteen. Lapsille kerrotaan tarinoita, ja heitä kannustetaan itse keksimään niitä. Lasten kertomuksia, loruja ja sanallisia viestejä dokumentoidaan.

Ylivieskan varhaiskasvatuksessa tuetaan ja vahvistetaan lasten kielellisten taitojen kehittymistä ajatuksella, että kieli on lapselle samalla sekä oppimisen kohde että väline. Varhaiskasvatuksen tehtävä on rikastaa lasten kommunikoinnin ja kielellisen ilmaisun laajuutta esim. lorujen, kuvien, laululeikkien ja pienten esitysten avulla. Lapsia oivallutetaan, että kieltä voi käyttää esimerkiksi pyytämiseen, kutsumiseen, kertomiseen, vitsailemiseen, kuvittelemiseen ja ihmettelemiseen. Lasten kanssa käydyt keskustelut ja esim. pienet leikilliset palaverit auttavat lasta ilmaisemaan itseään, omista lähtökohdistaan käsin. Ylivieskan varhaiskasvatuksessa luetaan paljon kirjoja ja lapsia sitä kautta tutustutetaan myös kirjaston palveluihin.

Ilmaisun monet muodot

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on tavoitteellisesti tukea lasten **musiikillisen- ja kuvallisen ilmaisun, käsityöllisen toiminnan** sekä **sanallisen ja kehollisen ilmaisun** kehittymistä sekä tutustuttaa heitä eri taiteenaloihin ja kulttuuriperintöön. Ilmaisun eri muodot tarjoavat lapsille keinoja kokea ja hahmottaa maailmaa heitä puhuttelevalla ja innostavalla tavalla.

Varhaiskasvatuksen **musiikillisen ilmaisun** tavoitteena on tuottaa lapsille musiikillisia kokemuksia sekä vahvistaa lasten kiinnostusta ja suhdetta musiikkiin. Heidän kanssaan lauletaan, loruillaan, kekeillaan erilaisia soittimia, kuunnellaan musiikkia ja liikutaan musiikin mukaan.

Kuvallisen ilmaisun tavoitteena on kehittää lasten suhdetta kuvataiteeseen, muuhun visuaaliseen kulttuuriin ja kulttuuriperintöön.

Suunnittelutaitoja, luovaa ongelmaratkaisua, hienomotorisia taitoja, rakenteiden, materiaalien ja tekniikoiden tuntemusta sekä muotoilua harjoitellaan **käsityöllisen toiminnan** kuten muovailun, rakentelun, ompelun sekä lapsiryhmälle soveltuvien teknisen työn ja tekstiilityön työtapojen avulla.

Lapsia rohkaistaan **sanalliseen ja keholliseen ilmaisuun** esimerkiksi draaman, tanssin ja leikin keinoin. Tavoitteena on, että harjoitukset ja leikit tarjoavat lapsille mahdollisuuden monipuoliseen kielelliseen ja keholliseen kokemukseen, ilmaisuun ja viestintään.

Ylivieskan varhaiskasvatuksessa näkyvät ja kuuluvat niin musiikki, kuvallinen ilmaisu, käden- taidot kuin muukin taiteellinen ilmaisu. Näiden yhteydessä lapsen ajattelu ja oppimisen taidot kehittyvät ja lapsi pääsee ilmaisemaan itseään omana itsenään, omista lähtökohdistaan käsin. Samalla lapsen minäkuva muodostuu, itsetunto kehittyy ja lapsen kuva osana ympäristöään kehittyy.

Kulttuuri on tärkeä osa myös ylivieskalaista varhaiskasvatusta. Suomalainen kulttuuriperimä juhla-
pyhineen rytmittää varhaiskasvatuksen toimintakautta. Näiden kulttuuristen tapahtumien ympärille järjestetään monipuolista toimintaa, jolla on pedagoginen tavoite lapsiryhmän lähtökohdista käsin.

Lapsia rohkaistaan itsensä ilmaisemiseen, lapsia innostetaan ja lapsen luovalle ilmaisulle annetaan riittävästi aikaa ja tilaa. Myös erilaiset vierailijat tuovat varhaiskasvatuksen yksikköihin mukanaan musiikkiesityksiä, teatteria ja satuja.

Minä ja meidän yhteisömme

Varhaiskasvatuksen tehtävä on kehittää lasten valmiuksia ymmärtää lähiyhteisön monimuotoisuutta ja harjoitella siinä toimimista. Tehtävää lähestytään **eettisen ajattelun, katsomusten, lähiyhteisön menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden** sekä **median** näkökulmista.

Eettisen ajattelun taitojen kehittymistä tuetaan pohtimalla lasten kanssa eri tilanteissa esiintyviä tai lapsia askarruttavia eettisiä kysymyksiä. Teemat voivat liittyä esimerkiksi ystävyyteen, oikean ja väärän erottamiseen, oikeudenmukaisuuteen tai pelon, surun ja ilon aiheisiin.

Varhaiskasvatuksen **katsomuskasvatuksessa** yhteisen tutustumisen kohteena ovat ensisijaisesti lapsiryhmässä läsnä olevat uskonnot ja muut katsomukset. Tavoitteena on edistää keskinäistä kunnioitusta ja ymmärrystä eri katsomuksia kohtaan sekä tukea lasten kulttuuristen ja katsomuksellisten identiteettien kehittymistä.

Lähiyhteisön menneisyyttä, nykyisyyttä ja tulevaisuutta pohtimalla suunnataan lasten mielenkiintoa historiallisiin asioihin sekä hyvän tulevaisuuden rakentamiseen. Lapsille luodaan mahdollisuuksia eläytyä menneisyyden tapahtumiin ja tilanteisiin. Tärkeitä tiedon lähteitä ovat lapset ja heidän henkilöhistoriansa, lähiyhteisön jäsenet, esineistöt ja ympäristöt.

Nykyhetkeä tarkastellaan käsittelemällä lasten kanssa heitä askarruttavia tai kiinnostavia ajankoh-
taisia asioita. Tavoitteena on kasvattaa lapsia ymmärtämään, että ihmiset ovat erilaisia mutta samanarvoisia. Menneisyyden ja nykyisyyden lisäksi on tärkeää pohtia tulevaisuutta ja sitä, miten voimme vaikuttaa suotuisan tulevaisuuden toteutumiseen.

Varhaiskasvatuksessa **mediakasvatuksen** tehtävänä on tukea lasten mahdollisuuksia toimia aktiivisesti ja ilmaista itseään yhteisössään. Lasten kanssa tutustutaan eri medioihin ja kokeillaan median tuottamista leikinomaisesti turvallisissa ympäristöissä.

Varhaiskasvatuksessa lapsen elinpiiri laajenee oman perheen ulkopuolelle. Varhaiskasvatuksessa pääsee mukaan yhteisöön, jossa saa turvallisesti harjoitella yhdessä toimimista ja inklusiivisen periaatteen mukaisesti ihmisten erilaisuutta ja moninaisuutta.

Ylivieskan varhaiskasvatuksessa huoltajille suunnattujen kyselyiden yhteydessä on huoltajien vastauksissa ollut toiveena lasten ohjaaminen oikean ja väärän ymmärtämiseen. Näitä teemoja lähesyttään varhaiskasvatuksessa esimerkiksi ystävyyden näkökulmasta ja tunteita opettamalla.

Erilaiset kulttuurit ovat läsnä myös ylivieskalaisessa varhaiskasvatuksessa. Lapsi saa olla osa moninaista yhteisöä, jossa kaikilla on oma paikkansa. Lapsia ohjataan eri kulttuureiden ja uskontojen hyväksyvään maailmaan erityisesti siten, että lasta tutustutetaan eri kulttuureiden tapoihin ja lapselle annetaan tietoa. Lasten osallistuminen uskonnollisiin tapahtumiin selvitetään huoltajille suunnatulla lupakyselyllä ja lapselle järjestetään samansisältöistä toimintaa, samalle ajankohdalle, jolloin uskonnollinen tuokio järjestetään. Katsomuskasvatuksen periaatteiden mukaisesti kaikki uskonnot ja uskonnottomuus ovat varhaiskasvatuksessa sallittuja sekä hyväksytyjä.

Tutkin ja toimin ympäristössäni

Varhaiskasvatuksen tehtävä on antaa lapsille valmiuksia havainnoida, jäsentää ja ymmärtää ympäristöään. Lapsia ohjataan tutkimaan ja toimimaan luonnossa ja rakennetussa ympäristössä. Varhaiskasvatus tukee lasten **matemaattisen ajattelun** kehittymistä sekä vahvistaa myönteistä suhtautumista matematiikkaan. Varhaiskasvatukseen sisältyy myös **ympäristökasvatusta** ja **teknologiakasvatusta**.

Varhaiskasvatuksen tavoitteena on tarjota oivaltamisen ja oppimisen iloa **matemaattisen ajattelunsa** eri vaiheissa oleville lapsille. Lapset tutustuvat matematiikkaan ja sen osa-alueisiin havainnollisen ja leikinomaisen toiminnan myötä.

Ympäristökasvatuksen tavoitteena on vahvistaa lasten luontosuhdetta ja vastuullista toimimista ympäristössä sekä ohjata heitä kohti kestäväää elämäntapaa. Ympäristökasvatus sisältää kolme ulottuvuutta: oppiminen ympäristössä, oppiminen ympäristöstä sekä toimiminen ympäristön puolesta. Myönteisten kokemusten kautta lapsi oppii nauttimaan luonnosta ja lähiympäristöstä ja hänen ympäristösuhteensa vahvistuu.

Teknologiakasvatuksen tavoitteena on kannustaa lapsia tutustumaan tutkivaan ja kokeilevaan työtapaan. Lapsia ohjataan myös havainnoimaan ympäristön teknologiaa ja keksimään omia luovia ratkaisuja.

Ylivieskan varhaiskasvatuksessa tiedostetaan toiminnan olevan osa ympäröivää ympäristöä. Varhaiskasvatuksessa tutkitaan, havainnoidaan ja ihmetellään yhdessä. Vaihtuvat vuodenaajat ovat monin tavoin läsnä toiminnassa, mm. askarteluissa, liikuntatuokioissa ja luontoretkillä. Lasten kanssa tutustutaan luontoon ja ohjataan lapsia kunnioittamaan luontoa sekä kestävä elämäntapaa. Ylivieskassa on luontopainotteisia varhaiskasvatuksen toimintayksiköitä, joiden toiminta on teemoitettu luonnon ja ympäristön ympärille.

Matemaattisiin taitoihin lasta ohjataan ja opetetaan mm. leikin keinoin. Opetellaan muotoja, lukukäsitteitä ja hahmottamista. Varhaiskasvatuksessa rakennellaan, vertaillaan, muovaillaan, mietitään aikaa ja ratkaistaan pulmia. Varhaiskasvatuksen henkilöstö ohjaa lapsia ja osallistaa huoltajia myös digilaitteiden turvalliseen ja vastuulliseen käyttöön.

Kasvan, liikun ja kehityn

Kasvan, liikun ja kehityn -oppimisen alueeseen sisältyy **liikkumiseen, ruokakasvatukseen, terveyteen ja turvallisuuteen** liittyviä tavoitteita. Varhaiskasvatuksen tehtävänä on luoda pohja lasten terveyttä ja hyvinvointia arvostavalle sekä fyysistä aktiivisuutta edistävälle elämäntavalle yhdessä huoltajien kanssa. Varhaiskasvatuksen tavoitteena on innostaa lapsia **liikkumaan** monipuolisesti sekä kokemaan liikunnan iloa. Ohjatun liikkumisen lisäksi huolehditaan siitä, että lapsilla on riittävästi mahdollisuuksia päivittäiseen omaehtoiseen liikuntaan sekä sisällä että ulkona.

Säännöllisellä ja ohjatulla liikunnalla on tärkeä merkitys lasten kokonaisvaltaiselle kehitykselle ja motoriselle oppimiselle. Tämän vuoksi lasten motoristen taitojen suunnitelmallinen havainnointi on tärkeää. Liikuntavälineiden tulee olla lasten käytettävissä myös omaehtoisen liikunnan ja leikin aikana.

Säännöllisellä ja ohjatulla liikunnalla on tärkeä merkitys lasten kokonaisvaltaiselle kehitykselle ja motoriselle oppimiselle. Tämän vuoksi lasten motoristen taitojen suunnitelmallinen havainnointi on tärkeää. Liikuntavälineiden tulee olla lasten käytettävissä myös omaehtoisen liikunnan ja leikin aikana.

Varhaiskasvatuksen tavoitteena Ylivieskassakin on ohjata lasta terveellisiin ja turvallisiin elintapoihin. Tähän oppimisen alueeseen sisältyy liikkumiseen, ruokakasvatukseen, terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä asioita; Ylivieskan varhaiskasvatustalot oli mukana Liikkuva varhaiskasvatus- liikuntahankkeessa, jonka avulla olemme tavoitteellisesti juurruttaneet liikunnan iloa lapsiin erilaisin välinein, erilaisissa toimintaympäristöissä. Liikunnan riemu on läsnä ylivieskalaisissa varhaiskasvatuksen toimintamuodoissa olennaisena osana pedagogista toimintaa.

Ruokakasvatuksella lapsia ohjataan suhtautumaan myönteisesti ruokaan, ruokailuun ja syömiseen. Lapsille tarjotaan Ylivieskassa monipuolista ja ter-

veellistä ruokaa kaikissa toimintamuodoissa, niin päiväkodeissa kuin perhepäivähoidossakin. Kiirettömässä ilmapiirissä, yhdessä aikuisten ja toisten lasten kanssa tapahtuva ruokailu, on yksi tärkeä pedagoginen tapahtuma.

Terveys- ja turvallisuuskasvatus on korostunut erityisesti korona-aikana, jolloin lapsia on ohjattu mm. hyvään käsihygieniaan. Muita päivittäisiä tähän oppimisen alueeseen liittyviä hetkiä ovat mm. pukeutuminen sään mukaisesti, ulkoilu, siisteyskasvatus sekä myös tärkeänä; lepo.

Ruokakasvatuksen tavoitteena on edistää myönteistä suhtautumista ruokaan ja syömiseen sekä tukea monipuolisia ja terveellisiä ruokatottumuksia. Lapsia ohjataan omatoimiseen ruokailuun ja monipuoliseen, riittävään syömiseen. Päivittäiset ateriahetket järjestetään kiirettömässä ilmapiirissä opetellen ruokarauhaa ja hyviä pöytätapoja sekä yhdessä syömisen kulttuuria.

Varhaiskasvatuksessa pohditaan yhdessä lasten kanssa **terveyteen ja turvallisuuteen** liittyviä asioita.

4.6 Kieleen ja kulttuuriin liittyviä tarkentavia näkökulmia

Lasten vaihtelevat kielelliset ja kulttuuriset taustat ja valmiudet nähdään yhteisöä myönteisellä tavalla rikastuttavana^{91 92}. **Viittomakieltä** käyttävien lasten varhaiskasvatus voidaan toteuttaa joko viittomakielisessä ryhmässä tai ryhmässä, joka koostuu viittomakielisistä ja puhuttua kieltä käyttävistä lapsista.

Kielitietoisessa varhaiskasvatuksessa henkilöstö arvostaa kaikkia kieliä ja ymmärtää kielen sekä kulttuurin merkityksen lapsen identiteetille. Toimintaa ohjaa inklusiivisuus ja henkilöstö luo moninaisuutta kunnioittavan ilmapiirin sekä kiinnittää huomiota omaan kielen käyttämiseen.

Suomen kielen oppimisen tuki rakennetaan arjen toimintaan inklusiivisesti (S2- suomi toisena kielenä). Eri maiden kielet otetaan luontevasti ja myönteisesti mukaan toimintaan esimerkiksi laulu-leikeissä. Toiminnan ja vuorovaikutuksen sekä suomen kielen oppimisen välineinä käytetään tuki-viittomia sekä kuvia arjen eri tilanteissa monipuolisesti sekä huomioidaan ilme- että elekielen keskeinen merkitys. Suomi toisena kielenä suunnitelma kirjataan lapsen vasuun. Yhteistyössä huoltajien kanssa käytetään tulkkia tarpeen mukaan esimerkiksi lapsen varhaiskasvatussuunnitelmakeskusteluissa.

⁹¹ Varhaiskasvatuslaki 8 § ja HE 40/2018 vp, s. 88-89 sekä viittomakielilaki (359/2015)

⁹² Suomen perustuslaki (731/1999) 17 § 3 momentti

5. Lapsen tuki

Varhaiskasvatukseen osallistuvalla lapsella on oikeus saada yleistä, tehostettua ja erityistä tukea siten kuin varhaiskasvatuslaissa on säädetty⁹³. Oikea-aikaisella, yksilöllisesti kohdennetulla ja lapsen tarpeiden mukaisella tuella edistetään lapsen kehitystä, oppimista ja hyvinvointia. Samalla ehkäistään lapsen ongelmien kasvamista ja monimuotoistumista sekä riskiä syrjäytyä.

Tuen järjestämisen lähtökohtana ovat lapsen vahvuudet sekä oppimiseen, kehitykseen ja hyvinvointiin liittyvät tarpeet. Varhaiskasvatuksessa tuki rakentuu lapsen yksilöllisiin tarpeisiin vastaamisesta sekä yhteisöllisistä ja oppimisympäristöihin liittyvistä ratkaisuista. Lapsen tarvitsema tuki ja toimenpiteet kirjataan päiväkodissa tai perhepäivähoidossa olevan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan.

Varhaiskasvatuksen tuen järjestäminen pohjautuu lapsen hyvinvoinnin vahvistamiseen positiivisen pedagogiikan keinoin. Varhaiskasvatuksessa ymmärretään, että jokainen lapsi on ainutlaatuinen ja arvokas juuri sellaisenaan kuin on. Pedagogiikan lähtökohtana on lämmin kohtaaminen lapsen kanssa ja sensitiivinen vuorovaikutus arjen eri tilanteissa. Lapsen tukea suunniteltaessa ja toteutettaessa huomio kohdistuu toiminnan järjestelyihin, pedagogiikan toteutumiseen ja oppimisympäristön tarkoituksenmukaiseen suunnitteluun. Lapsen tarvitsema tuki aloitetaan heti kun huomataan lapsen sitä tarvitsevan. Riittävän aikaisella ja oikein kohdennetulla varhaiskasvatuksen tuella, voidaan edistää lapsen kehitystä, oppimista ja hyvinvointia ennaltaehkäisevästi.

Varhaiskasvatuksen tuen järjestäminen toteutetaan inklusiivisten periaatteiden mukaisesti, jolloin varhaiskasvatus on kaikille yhteistä ja jokainen lapsi saa tarvitsemansa tuen. Pedagogisia, rakenteellisia ja hoidollisia tuen muotoja arvioidaan säännöllisesti. Lapsen on mahdollista saada yleistä, tehostettua tai erityistä tukea.

5.1 Tuen järjestämistä ohjaavat periaatteet ja vastuut

Varhaiskasvatuksen järjestäjä⁹⁴ on velvollinen antamaan lapselle hänen tarvitsemaansa tukea päiväkodissa tai perhepäivähoidossa. Lapsen tuen tarve arvioidaan ja tukea järjestetään viivytyksettä. Tuki varhaiskasvatuksessa järjestetään yleisenä, tehostettuna ja erityisenä tukena inklusiivisten periaatteiden mukaisesti. Lapsen kannalta on tärkeää, että tuki muodostaa johdonmukaisen jatkumon varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen aikana sekä lapsen siirtyessä perusopetukseen.

⁹³ Varhaiskasvatuslaki 15 a §

⁹⁴ Kunta, kuntayhtymä tai yksityinen palveluntuottaja, ks. luku 1.1

Tuen järjestämisen ja toteuttamisen vastuut

Varhaiskasvatuksen järjestäjä päättää tuen järjestämisen käytännöistä, toteuttamisesta, toimintatavoista ja arvioinnista päiväkodissa ja perhepäivähoidossa. Varhaiskasvatuksen järjestäjä seuraa ja arvioi annettavan tuen vaikuttavuutta ja riittävyyttä.

Varhaiskasvatuksen järjestäjä päättää yhteistyörakenteista, vastuista ja toimintatavoista liittyen huoltajien kanssa tehtävään yhteistyöhön sekä monialaiseen yhteistyöhön⁹⁵. Varhaiskasvatuksen järjestäjä vastaa myös siitä, että lapsen oikeus saada varhaiskasvatuksen erityisopettajan palveluja sekä varhaiskasvatukseen osallistumisen edellyttämiä tulkitsemis- ja avustamispalveluja ja apuvälineitä toteutuu⁹⁶.

Päätöksen tehostetusta ja erityisestä tuesta sekä tukipalveluista tekee varhaiskasvatuksen järjestämisvastuussa oleva kunta⁹⁷. Jos kyseessä on yksityisen palveluntuottajan tuottama varhaiskasvatus, päätöksen tekee palveluntuottajan esityksestä varhaiskasvatuksen toimipaikan sijaintikunta. Jos tukea tarvitseva lapsi osallistuu useamman kuin yhden varhaiskasvatuksen järjestäjän⁹⁸ varhaiskasvatukseen, on tuki suunniteltava, toteutettava ja arvioitava yhteistyössä⁹⁹. Toimipaikan johtaja vastaa varhaiskasvatuksessa annettavasta laadukkaasta tuesta, sen toteuttamisesta ja henkilöstön ajantasaisesta osaamisesta lasten tuen tarpeita vastaavalla tavalla¹⁰⁰. Suunniteltu tuki arvioidaan lapsen tarpeiden mukaan, vähintään kerran vuodessa.

Lapsella on oikeus varhaiskasvatuksen erityisopettajan palveluihin ja opetukseen hänen tuen tarpeensa sitä edellyttäessä. Erityisopettaja osallistuu lapsen tuen tarpeen, tukitoimintapiteiden ja niiden toteuttamisen suunnitteluun ja arviointiin tarvittaessa. Erityisopettajan antama tuki voi olla lapsikohtaista ja /tai ryhmässä toteutettavaa opetusta¹⁰¹. Tuki voi olla säännöllistä, osa- tai kokoaikaista. Erityisopettajan asiantuntemusta hyödynnetään myös henkilöstön ja huoltajien konsultoinnissa¹⁰². Varhaiskasvatuksen opettajaksi ja/tai varhaiskasvatuksen erityisopettajaksi kelpoinen henkilö on vastuussa lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjattavasta tuen suunnittelusta ja toteuttamisen arvioinnista.

Perhepäivähoitaja vastaa ryhmänsä lasten tuen toteuttamisesta. Tuen suunnittelu ja arviointi voidaan tehdä yhteistyössä varhaiskasvatuksen opettajan ja/tai erityisopettajan kanssa¹⁰³. Varhaiskasvatuksessa voi olla lapsi- tai ryhmäkohtaisia avustajia¹⁰⁴, joiden tehtävänä on tukea lasta tai lapsia ryhmässä sekä mahdollistaa heidän osallistumisensa toimintaan.

⁹⁵ Varhaiskasvatuslaki 15 d §

⁹⁶ Varhaiskasvatuslaki 15 c §

⁹⁷ Varhaiskasvatuslaki 15 e §

⁹⁸ Kunta, kuntayhtymä tai yksityinen palveluntuottaja, ks. luku 1.1.

⁹⁹ Varhaiskasvatuslaki 15 b §

¹⁰⁰ Varhaiskasvatuslaki 31 §

¹⁰¹ Varhaiskasvatuslaki 15 c §

¹⁰² Varhaiskasvatuslaki 15 d §

¹⁰³ Varhaiskasvatuslaki 15 c §

¹⁰⁴ Varhaiskasvatuslaki 35 ja 38 §

5.2 Yhteistyö tuen aikana

Varhaiskasvatus järjestetään siten, että jokainen lapsi saa oman kehityksensä ja tarpeidensa mukaista kasvatusta, opetusta ja hoitoa sekä tarvitsemaansa tukea¹⁰⁵.

Lapsen ja huoltajan kanssa tehtävä yhteistyö

Huoltajan ja varhaiskasvatuksen henkilöstön jaettu tieto lapsesta ja hänen tarpeistaan on lähtökohta varhaisen ja riittävän tuen antamiseen. Huoltajan kanssa keskustellaan lapsen oikeudesta tukeen, tuen järjestämisen keskeisistä periaatteista sekä lapselle annettavasta tuesta ja tuen toteuttamisen muodoista. Lasta kuullaan ja hänen mielipiteensä huomioidaan¹⁰⁶.

Huoltajaan ollaan yhteydessä heti, kun lapsella ilmenee kehityksen ja oppimisen haasteita tai henkilöstöllä herää huoli lapsen hyvinvoinnista. Huoltajalle annetaan tietoa lasta koskevien asioiden käsittelystä, tietojen saannista ja niiden luovuttamisesta sekä salassapidosta¹⁰⁷. On tärkeää, että paikalliset lasten ja perheiden palvelut muodostavat tarkoituksenmukaisen kokonaisuuden lapsen tuen järjestämisessä¹⁰⁸.

Monialainen yhteistyö

Monialaista yhteistyötä ohjaa lapsen edun ensisijaisuus. Yhteistyökäytännöt ja periaatteet tulee sopia lastenneuvolan, lastensuojelun, kasvatus- ja perheneuvolan ja muiden sosiaalitoimen palvelujen kanssa niitä tilanteita varten, joissa neuvotellaan lapsen asioista tai edellytetään viranomaisten puuttumista. Monialainen yhteistyö toteutetaan ensisijaisesti huoltajan suostumuksella. Yhteistyötä tehtäessä tulee noudattaa salassapitoa ja tietojen vaihtoa koskevia säännöksiä¹⁰⁹.

Lapsi voi vaikean vammaisuuden tai sairauden vuoksi tarvita pidennettyä oppivelvollisuutta¹¹⁰. Päätös pidennetyn oppivelvollisuuden aloittamisesta tehdään pääsääntöisesti ennen oppivelvollisuuden alkamista. Lapsen huoltajalle tulee antaa ajoissa tietoa pidennetyn oppivelvollisuuden toteuttamiseen liittyvistä seikoista. Pidennettyyn oppivelvollisuuteen liittyvistä päätöksistä ja toteuttamisen vaihtoehtoista määrätään Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteissa¹¹¹.

Yhteistyö huoltajien ja muiden tahojen kanssa on keskeistä, ja sitä vahvistetaan tuen tason mukaan. Siirryttäessä varhaiskasvatusryhmästä toiseen, sovitaan huoltajien kanssa tarvittaessa tiedonsiirtokäytännöistä. Lasta koskevat varhaiskasvatussuunnitelmat, jossa on tieto lapsen tuen ta-

¹⁰⁵ Varhaiskasvatuslaki 15 a §

¹⁰⁶ Varhaiskasvatuslaki 15 d §, 4. momentti

¹⁰⁷ Varhaiskasvatuslaki 40-41 §

¹⁰⁸ Varhaiskasvatuslaki 7 § ja HE 40/2018 vp, s. 87-88

¹⁰⁹ Varhaiskasvatuslaki 40-42 §

¹¹⁰ Oppivelvollisuuslaki (1214/2020) 2 § 3 momentti

¹¹¹ Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, luku 5.5. Erityinen tuki

sosta, siirtyvät uuteen varhaiskasvatusryhmään. Voidaan käyttää myös erillistä lomaketta 'Tiedonsiirto lapsen tuen tarpeeseen liittyen'. Tiedonsiirron toimivat käytännöt ovat tärkeitä siksin, että toimintakauden alkaessa osataan muodostaa tarkoituksenmukaiset lapsiryhmät.

Tiedonsiirrossa varhaiskasvatuksesta esiopetukseen käytetään lomaketta, joka täytetään esiopetukseen ilmoittautumisen yhteydessä. Opetuksen järjestämistä koskeva välttämätön tieto siirretään tarvittaessa erillisessä tiedonsiirtopalaverissa, yhdessä huoltajien kanssa. Ylivieskan varhaiskasvatukseen vuodenvaihteessa 2022 - 2023 tulevan uuden tietojärjestelmän myötä myös tiedonsiirtokäytännöt paranevat, sillä kaikissa kunnallisissa yksiköissä tehtävät varhaiskasvatussuunnitelmat näkyvät myös varhaiskasvatuspaikassa, johon lapsi siirtyy. Ylivieskassa varhaiskasvatuksen erityisopettajat ovat tehostetun ja erityisen tuen tiedonsiirroissa mukana.

Pidennetyt oppivelvollisuuden sekä varhennetun esiopetuksen päätös perustuu tutkivan tahon lausuntoon ja suositukseen; Oppimisensa ja kehityksensä tueksi erityistä tukea tarvitsevalle lapselle, voi päiväkodin johtaja ja/tai palvelupäällikkö, tehdä huoltajien ja yhteistyötahojen antamien selvitysten perusteella, erityisen tuen päätöksen esiopetukseen jo ennen esiopetuksen alkamista. Päätöksen pidennyksestä oppivelvollisuudesta tekee hallintosäännössä määritelty viranhaltija (tällä hetkellä 2022 hallintosäännön mukaan päätöksen tekee varhaiskasvatusjohtaja). Huoltajille on annettava riittävän ajoissa tieto oppivelvollisuuden toteuttamiseen liittyvistä järjestelyistä. Esiopetuksen kesto ja perusopetuksen aloittaminen suunnitellaan lapsen edistymisen, tuen tarpeen ja kokonaistilanteen perusteella. Esiopetuksessa olevalle lapselle laaditaan henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (Hojks).

5.3 Tuen toteuttaminen varhaiskasvatuksessa

Varhaiskasvatukseen osallistuminen on hyvä perusta lapsen kehitykselle, oppimiselle ja hyvinvoinnille. Vaikeuksia ehkäistään ennalta pedagogisilla järjestelyillä ja erilaisilla työ tavoilla. Näihin kuuluvat muun muassa suunnitelmallinen toiminnan eriyttäminen, ryhmien joustava muuntelu ja oppimisympäristöjen muokkaaminen. Selkeä päiväjärjestys ja päivittäisten toimintojen rytmittäminen tukevat kaikkia lapsia. Mikäli laadukas pedagogiikka ei vastaa lapsen tarpeisiin ja lapsi tarvitsee tukea ryhmässä toimimiseen, määritellään lapselle sopivin tuen taso¹¹² ja tuen muodot¹¹³ tuen antamisen periaatteiden mukaisesti. Aloite lapsen tuen vahvistamisesta voi tulla ryhmän henkilöstöltä, huoltajalta tai muilta asiantuntijoilta.

Lapsella on oikeus saada tukea sopivalla tuen tasolla heti, kun tuen tarve on havaittu. Lapsen tuen saanti ei edellytä lääketieteellistä diagnoosia

tai muuta terveydenhuollon tai sosiaalihuollon lausuntoa. Lapsella on myös oikeus tuen palveluihin

¹¹² Varhaiskasvatuslaki 15 a §

¹¹³ Varhaiskasvatuslaki 15 b §

ja apuvälineisiin tuen tarpeen mukaan¹¹⁴. Varhaiskasvatuksen järjestäjä vastaa niistä tukitoimista ja apuvälineistä, joita lapsi tarvitsee varhaiskasvatukseen osallistumiseensa. Tällaisia ovat esimerkiksi:

- liikkumiseen ja muihin fyysisiin toimintoihin liittyvät järjestelyt, kuten pyörätuoliliuskat ja kaiteet tai
- lapsen kommunikaatioon, näköön, kuuloon, liikkumiseen tai muuhun fyysiseen tarpeeseen liittyvät apuvälineet, kuten kommunikointia tukevat lelut, digitaaliset sovellukset, pelit tai äänikirjat.

Varhaiskasvatuksessa käytettävät tuen tasot ovat yleinen tuki, tehostettu tuki ja erityinen tuki. Tuen tasojen välillä siirrytään joustavasti ja tuen taso arvioidaan aina tapauskohtaisesti. Tehostetun tai erityisen tuen edellytyksenä ei ole, että lapsi on ensin saanut muulle tasolle kuulunutta tukea. Tehostettua tai erityistä tukea saava lapsi on otettava huomioon päiväkodin ja perhepäivähoidon henkilöstön mitoituksessa¹¹⁵.

Varhaiskasvatuksessa tehdään erilaisia ratkaisuja tuen tarpeen mukaisesti;

- **Rakenteellisia ratkaisuja** ovat mm. oppimisympäristön muokkaaminen lapsiryhmän tarpeisiin sopivaksi sekä mahdollisten apuvälineiden hankkiminen tai henkilöstöresurssin ml. avustajaresurssin riittävä turvaaminen
- **Pedagogisia ratkaisuja** ovat mm. toiminnallisten ohjaustapojen suunnittelu, kiireettömyyteen panostaminen, ennakointi, toimintasuunnitelman selkeys, kuvien ja tukiviittomien käyttäminen toiminnanohjauksessa
- **Havainnointiin ja arviointiin** liittyviä käytäntöjä ovat ensinnäkin huoltajien kanssa käytävät avoimet keskustelut, kun tuen tarve ilmenee sekä sopimukset mahdollisten yhteistyötahojen liittämistä mukaan yhteistyöhön. Pedagogista dokumentointia hyödynnetään lapsen tuen tarpeen ilmentämisessä, kuitenkin siten, että lapsi kuvataan aina myönteisessä mielessä.
- **Hyvinvointia tukevia ratkaisuja** ovat mm. vuorovaikutukseen liittyvät asiat; aito läsnäoleminen lapselle, lapsen kohtaaminen, toiminnan kiireettömyys, häiriötekijöiden minimointi, yhteenkuuluvuus, aistijärjestelmän huomioiminen esim. äänimaailman huomioiminen.

Ylivieskassa lapsen tuki perustuu hyvään lapsituntemukseen ja pedagogiikan suunnitteluun. Yksilöllinen huomioiminen tarkoittaa aikuisjohtoista, lapsilähtöistä, varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjattujen tavoitteiden toteuttamista koko lapsiryhmän hyvinvoinnin turvaamiseksi. Varhaiskasvatuksen toimintayksiköissä noudatetaan ennaltaehkäisevän ja varhaisen tuen mahdollistamisen käytäntöjä. Varhaiskasvatuspalveluiden henkilökunta havainnoi, tunnistaa ja toimii lapsen tuen tarpeiden määrittämällä tavalla. Ylivieskassa toimii kolme varhaiskasvatuksen erityisopettajaa (vuoden 2022 tilanne), jotka ohjaavat varhaiskasvatuksen työntekijöitä erityispedagogisissa havainnoissa, mallintavat menetelmiä sekä toimintatapoja, vahvistavat yleisiä pedagogisia käytäntöjä sekä auttavat toimivan oppimisympäristön rakentamisessa. Varhaiskasvatuksen erityisopettajat antavat

¹¹⁴ Varhaiskasvatuslaki 15 c §

¹¹⁵ Varhaiskasvatuslaki 35 ja 38 §

konsultaatiota erityispedagogiikkaan liittyen tarvittaessa kaikilla tuen tasoilla. Kun lapsen tuen tarve on tunnistettu tai se tiedetään jo lapsen varhaiskasvatukseenhakeutumisen yhteydessä, varhaiskasvatuksen erityisopettaja kutsutaan aina mukaan tuen suunnitteluun ja yhteistyöhön.

Yleinen tuki

Varhaiskasvatukseen osallistuvalla lapsella on oikeus saada hänen yksilöllisen kehityksensä, oppimisen tai hyvinvointinsa edellyttämää yleistä tukea heti tuen tarpeen ilmetyä osana varhaiskasvatuksen perustoimintaa. Yleinen tuki on ensimmäinen keino vastata lapsen tuen tarpeeseen. Yleinen tuki muodostuu yksittäisistä tuen muodoista, esimerkiksi yksittäisistä pedagogisista ratkaisuista sekä tukitoimista, joilla tilanteeseen vaikutetaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Lapsen tuki on lyhytkestoista ja/tai intensiteetiltään matalampaa verrattuna tehostettuun ja erityiseen tukeen.

Yleinen tuki ei edellytä hallintopäätöksen antamista, vaan tukea annetaan aina tuen tarpeen ilmetessä. Mahdollisista tukipalveluista, kuten tulkitsemis- ja avustamispalveluista ja apuvälineistä, tehdään hallinnollinen päätös¹¹⁶.

Tehostettu tuki

Varhaiskasvatuksessa lapselle on annettava tukea yksilöllisesti ja yhteisöllisesti suunniteltuna tehostettuna tukena, kun yleinen tuki ei riitä. Tuki on intensiteetiltään voimakkaampaa ja yksilöllisempää kuin yleinen tuki. Tukea annetaan lyhytkestoisesti tai pidempään jatkuvana lapsen yksilöllisten tarpeiden mukaisesti ja se aloitetaan heti tuen tarpeen ilmetyä. Tehostettua tukea annetaan niin kauan kuin lapsi tarvitsee sitä.

Lapsen saamaa tukea tehostetaan tuen suunnittelulla ja toteuttamistapojen lisäämisellä tai niitä vahvistamalla. Tuki muodostuu säännöllisistä ja samanaikaisesti toteutettavista useista tuen muodoista. Oikea-aikaisesti annettu tehostettu tuki ennaltaehkäisee lapsen myöhempää tuen haasteiden moninaistumista. Lapsen mahdollista myöhempää diagnoosia tai kuntoutuksen aloittamista ei voida käyttää tuen saamisen ehtona¹¹⁷. Tehostetun tuen antamisesta tehdään hallintopäätös¹¹⁸.

Erityinen tuki

Varhaiskasvatuksessa lapselle on annettava tukea yksilöllisesti suunniteltuna erityisenä tukena, kun yleinen tuki tai tehostettu tuki ei riitä. Erityistä tukea voidaan antaa vammasta, sairaudesta, kehityksen viivästymisestä tai muusta, merkittävästi toimintakykyä alentavasta lapsen oppimisen ja kehityksen tuen tarpeesta johtuen. Tällöin kyseessä on vahvin varhaiskasvatuksessa annettavan tuen taso. Lapsen tuen tarpeen vaatiessa tuki voidaan aloittaa suoraan erityisen tuen tasolla.

¹¹⁶ Varhaiskasvatuslaki

¹¹⁷ HE 148/2021 vp, s. 32

¹¹⁸ Varhaiskasvatuslaki 15 e §

Tuen muodot

Tuen eri muotoja käytetään kaikilla tuen tasoilla lapsen tuen tarpeen mukaisesti¹¹⁹. Tuen muotoja voi saada samanaikaisesti heti tuen tarpeen ilmetyä osana varhaiskasvatuksen perustoimintaa. Lapsen tuki voi sisältää **pedagogisia, rakenteellisia** ja **hoidollisia** tuen muotoja.

Lapsen tuki järjestetään osana varhaiskasvatuksen päivittäistä toimintaa. Lapsiryhmän kokoa muodostettaessa huomioidaan tukea tarvitsevien lasten etu, tuen tarve ja taso sekä se, että varhaiskasvatukselle asetetut tavoitteet voidaan ryhmässä saavuttaa.

Pedagogisiin tuen muotoihin lukeutuvat toistuvien toimintojen sekä lapselle selkeän ja ennakoitavan päivärytmin luominen. Lapsen tukeen voi kuulua sensitiiviset ja saavutettavat vuorovaikutus- ja kommunikointitavat. Näitä voivat olla puhetta korvaavat kommunikaatiomenetelmät, kuten viittomat, kuvat tai erilaiset teknologiset ratkaisut. Pedagogisiin tuen muotoihin kuuluvat myös varhaiskasvatuksen toiminnan suunnittelu, havainnointi, dokumentointi ja arviointi.

Lapsen yksilöllisistä tarpeista nousevia, erityispedagogisia menetelmiä voidaan suunnitella, soveltaa ja toteuttaa joko yhden lapsen, pienen ryhmän tai koko lapsiryhmän yhteisenä toimintana. Varhaiskasvatuksen inklusiivisen arvooperustan mukaisesti pedagogisen tuen suunnittelussa ja toteutuksessa tulee ensisijaisesti käyttää toimintatapoja, joissa lapsen tarvitsema tuki toteutuu osana vertaisryhmää.

Rakenteellisiin tuen muotoihin kuuluu lapsen tuen tarpeen havaitsemiseen ja sen toteuttamiseen liittyvän henkilöstön osaamisen ja erityispedagogisen osaamisen lisääminen. Rakenteellisia tuen muotoja ovat myös ryhmän lapsimäärän pienentäminen sekä henkilöstön mitoitukseen ja/tai rakenteeseen liittyvät ratkaisut sekä niiden muuttaminen lapsen tuen tarpeen mukaan¹²⁰. Ryhmän henkilöstörakennetta voidaan vahvistaa esimerkiksi varhaiskasvatuksen erityisopettajalla. Lapsimäärän pienentämisellä muutetaan henkilöstön ja lasten suhdelukua siten, että lapsen tukea voidaan suunnitellusti toteuttaa ja varhaiskasvatukselle asetetut tavoitteet voidaan ryhmässä saavuttaa. Lisäksi varhaiskasvatukseen osallistumisen edellyttämät tulkitsemis- ja avustamispalvelut, apuvälineiden käyttäminen, esteettömyyden huomioiminen sekä pien- tai erityisryhmä voivat olla lapsen tarvitsemia rakenteellisia tuen muotoja.

Hoidollisen tuen muodot tarkoittavat menetelmiä ja toimintatapoja, joilla vastataan lapsen tarvitsemaan

¹¹⁹ Varhaiskasvatuslaki 15 b §

¹²⁰ Varhaiskasvatuslaki 35 § ja 38 § 2 momentti

hoitoon, hoivaan ja avustamiseen. Lapsen terveydenhoidolliset tarpeet huomioidaan osana hoidollisen tuen muotoja.

Tuen tason sisällöt Ylivieskan varhaiskasvatuksessa

YLEINEN TUKEA	TEHOSTETTU TUKEA	ERITYINEN TUKEA
Kuuluu kaikille lapsille	Tukea annetaan heti tuen tarpeen ilmetessä. Tuesta tehdään hallintopäätös	Tukea annetaan heti tuen tarpeen ilmetessä. Tuesta tehdään hallintopäätös
Lämmin vuorovaikutus aikuisen ja lapsen välillä	Lapsen vahvuudet tunnistavaa, intensiivisempää, yksilöityä tukea	Vahvin varhaiskasvatuksessa annettavan tuen taso, tuki jatkuvaa ja kokoaikaista
Kannustava, positiivinen ilmapiiri ja palaute	Mahdollisen asiantuntijalausannon suunnitelmallisuus siirretään käytäntöön	Annetaan merkittävästi toimintakykyä alentavasta lapsen oppimisen ja kehityksen tuen tarpeesta johtuen (esim. vamma, sairaus, kehityksen viivästyminen)
Eri oppimistavat huomioiva pedagogiikka	Kirjataan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan, toteutetaan inklusiivisesti	Usein tarkoittaa avustajaresursseja lapsiryhmässä
Vahvuusperustaisuus	Säännölliset, pedagogiset toimintatavat	Kirjataan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan, toteutetaan inklusiivisesti
Vuorovaikutus- ja kaverisuhteiden tukeminen	Varhaiskasvatuksen erityisopettaja mukana tuessa	Erityinen tuki koostuu useista pedagogisista, rakenteellisista ja hoidollisista ratkaisuista (mm. yksilöllinen ohjaus, kommunikoinnin tuki, oppimisympäristö)
Sosiaalinen turvallisuus	Yhteistyö eri tahojen kanssa (erityisesti huoltajat, terapeutit)	Vaatii erityispedagogista osaamista, varhaiskasvatuksen erityisopettajan tuen ja yhteistyötä eri tahojen kanssa
Tarkoituksenmukaiset lapsiryhmät	Kuvaohjaus, kuvapäiväkirja, tukivälineet	
Selkeä päivärytmi myös kuvaohjauksen avulla		
Tarvittaessa tukiviittomat ym. tukivälineiden käyttö		
Tarvittaessa varhaiskasvatuksen erityisopettajan konsultaatio		

Tuen tasot eivät varhaiskasvatuksen arjessa ole selkeärajaisia: lapsella voi esiintyä tehostetun tuen tarvetta yhdellä osa-alueella kuin taas muutoin hän voi olla yleisen tuen piirissä.

5.4 Lapsen tuen tarpeen arviointi

Varhaiskasvatuksessa tuen tarpeen arviointia sovelletaan kaikilla tuen tasoilla¹²¹. Lapsen tuen tarvetta, riittävyyttä ja toteutumista arvioidaan tarpeen mukaan, kuitenkin vähintään kerran vuodessa esimerkiksi lapsen varhaiskasvatussuunnitelman tarkastamisen yhteydessä tai tuen tarpeen muuttuessa. Lapsen tuen tarpeen arvioinnin prosessi voi alkaa varhaiskasvatuksen henkilöstön tekemien havaintojen pohjalta. Myös huoltaja, lastenneuvolan tai sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstö voi tehdä aloitteen. Lapsen mielipide ja toivomukset huomioidaan ja huoltajan kanssa toimitaan yhteistyössä arvioitaessa tuen tarvetta, tukitoimenpiteitä ja toteuttamista¹²². Varhaiskasvatuksen erityisopettaja osallistuu lapsen tuen arviointiin tarpeen mukaan.

Arvioinnin kohteet varhaiskasvatuksen tuen tarpeen ilmenemissä

Ylivieskassa;

- 1) Varhaiskasvatuslain määrittelemän tuen toteutuminen*
- 2) Tuen oikea-aikaisuus ja riittävyys*
- 3) Osallisuus ja hyvinvoinnin vahvistuminen*
- 4) Luottamus, vuorovaikutus, kuuleminen ja kunnioitus*

5.5 Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma tuen aikana

Lapsen tarvitsema tuki, tuen taso, tukitoimenpiteet ja niiden toteuttaminen sekä niihin liittyvät vastuut ja työnjako kirjataan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan¹²³. Sen laadinnasta ja arvioinnista vastaa varhaiskasvatuksen opettaja ja/tai varhaiskasvatuksen erityisopettaja yhteistyössä muun henkilöstön ja lapsen huoltajan kanssa. Henkilöstön tehtävänä on tukea huoltajan ja lapsen osallisuutta suunnitelman laatimisessa ja arvioinnissa.

Tuen tarvetta ja toteutumista arvioidaan ja suunnitelma tarkistetaan vähintään kerran vuodessa tai tuen tarpeen muuttuessa¹²⁴. Toiminnan tavoitteiden saavuttaminen kirjataan ja tavoitteita muutetaan lapsen muuttunutta tuen tarvetta vastaavaksi. Suunnitelmasta tulee ilmetä, jos tuen tarve ja toimenpiteet ovat päättyneet.

Tuen tarve arvioidaan aina lapsen aloittaessa esiopetuksen. Esiopetukseen osallistuvan lapsen kasvun ja oppimisen tuesta määrätään esiopetuksen opetussuunnitelman perusteissa. Esiopetusta täydentävän varhaiskasvatuksen osalta

¹²¹ Varhaiskasvatuslaki 15 a ja d §

¹²² Varhaiskasvatuslaki 15 d § ja 20 §

¹²³ Varhaiskasvatuslaki 15 d § ja 23 §

¹²⁴ Varhaiskasvatuslaki 15 b § ja 23 §

mahdollinen tuki tulee yhteensovittaa esiopetuksessa annettavan tuen kanssa ja kirjata lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan.

Ennen tehostetun tuen tai erityisen tuen aloittamista lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjaetaan mahdollisten aiemmin toteutettujen tukitoimien ja niiden vaikuttavuuden arviointi. Arviointi pitää sisällään kuvauksen tukitoimista, niiden vaikuttavuuden arvioinnista ja kehittämisestä sekä perustelut siitä, millaisista tuen toimista lapsi hyötyy ja mitkä parhaiten toteuttavat yksilöllisesti lapsen etua¹²⁵.

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa hyödynnetään tehtäessä hallinnollista päätöstä annettavasta tehostetusta tuesta tai erityisestä tuesta tai tukipalveluista. Mikäli lapsen tuen tarvetta on arvioitu lapsen varhaiskasvatussuunnitelmassa, tulee arviointi huomioida annettaessa tehostetun tai erityisen tuen hallinnollista päätöstä tai päätöstä tukipalveluista¹²⁶. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma päivitetään hallinnollisen päätöksen sisällön mukaisesti.

Tuen tarpeen määrittäminen ja tuen tasolta toiselle siirtyminen Ylivieskassa

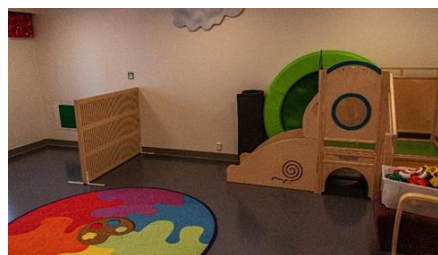
- 1) Mikäli toimintakauden aikana ilmenee tarvetta tehostettuun tai erityiseen tukeen, tai tuen tasolta toiselle siirtymisestä, ottaa varhaiskasvatuksen työntekijä yhteyttä huoltajiin ja varhaiskasvatuksen erityisopettajaan. Yhteydenotto tuen tarpeesta voi tulla myös huoltajalta tai muulta taholta, esim. neuvolasta.
- 2) Varhaiskasvatussuunnitelman laadinnasta ja toteutuksesta vastaa varhaiskasvatuksen opettaja; Järjestetään varhaiskasvatussuunnitelmakeskustelu, jossa arvioidaan tuen tarvetta. Ennen keskustelua varhaiskasvatuksen työntekijä selvittää myös lapsen ajatuksia, näkemyksiä ja toiveita toiminnan suunnitteluun. Varhaiskasvatuksen työntekijä kutsuu keskusteluun huoltajien lisäksi tarvittaessa muiden yhteistyötahojen edustajia. Varhaiskasvatussuunnitelman laadinnassa huomioidaan myös muiden varhaiskasvatustiimin jäsenten näkemykset.
- 3) Varhaiskasvatuksen erityisopettaja osallistuu lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laadintaan tehostetussa ja erityisessä tuessa.
- 4) Yhteistyötahojen (tutkiva taho, terapeutit, neuvolat, vammaispalvelun palveluohjaaja) näkemykset ja ohjeet kirjataan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan.
- 5) Lapsen tuen tarpeen mukaisesta suunnitelmallisesta ja tavoitteellisesta toiminnasta tehdään kirjaukset lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan ja niiden siirtämisestä käytäntöön -niin varhaiskasvatuksessa, kotona että esim. muissa tukipalveluissa. Tehdään yhteistä toimintasuunnitelmaa.
- 6) Varhaiskasvatuksen erityisopettaja antaa tiedoksi tuen tarpeen hallintopäätöksen tekijälle.
- 7) Varhaiskasvatussuunnitelmaa, myös tuen tarpeen osalta, arvioidaan/päivitetään kerran vuodessa, tarvittaessa useammin. Varhaiskasvatussuunnitelman päivittämisen yhteydessä arvioidaan pedagogista toimintaa ja tuen tarpeen vaikuttavuutta.

¹²⁵ HE 148/2021 vp, s. 34

¹²⁶ Varhaiskasvatustilaki 15 e §

Lapsen tuen näkökulmasta lapsen varhaiskasvatussuunnitelmasta tulee ilmetä:

- Pedagogisen tuen muodot
- Rakenteelliset tuen muodot
- Hoidolliset tuen muodot
- Tuen edellyttämä yhteistyö ja palvelut
- Tuen vaikuttavuuden arviointi

Lisäksi lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjataan mahdolliset sosiaali- ja terveystyöpalvelut, kuten lapsen saama kuntoutus, jos se on olennaista lapsen varhaiskasvatuksen järjestämisen näkökulmasta¹²⁷.

5.6 Päätös tehostetusta ja erityisestä tuesta sekä tukipalveluista

Lapselle annettavasta tehostetusta ja erityisestä tuesta on varhaiskasvatuksen järjestäjän tehtävä viipymättä hallintopäätös, joka perustuu tuen tarpeen arviointiin¹²⁸. Ennen päätöksen tekemistä varhaiskasvatuksen järjestäjän on kuultava lapsen huoltajaa tai muuta laillista edustajaa¹²⁹. Myös huoltaja voi hakea tehostettua tai erityistä tukea lapselle¹³⁰. Hallintopäätöksen tekee varhaiskasvatuksen järjestämismääräysvoimassa oleva kunta, ja päätös on toistaiseksi voimassa. Päätökseen on liitettävä valitusosoitus, koska huoltaja voi hakea siihen muutosta valittamalla¹³¹. Päätös on aina perusteltava¹³². Hallintopäätös muutetaan tai kumotaan, mikäli tuen tarve muuttuu¹³³.

Tehostetun tai erityisen tuen päätöksessä mainitaan ja päätetään tuen muodoista, varhaiskasvatuksen toimipaikasta ja tukipalveluista¹³⁴. Jos lapsen tuesta ei tehdä tehostetun tai erityisen tuen päätöstä, silloin tukipalveluista tehdään erillinen hallintopäätös. Päätöksessä mainitaan tukipalveluista¹³⁵

Varhaiskasvatustilain piiriin kuuluvassa yksityisessä varhaiskasvatuksessa olevan lapsen hallintopäätöksen tekee palveluntuottajan esityksestä varhaiskasvatuksen toimipaikan sijaintikunta¹³⁶. Lapsen saadessa varhaiskasvatusta ostopalveluna hankitussa varhaiskasvatuksessa hallintopäätöksen erityisestä tuesta tekee varhaiskasvatuksen järjestämismääräysvoimassa oleva kunta. Myös palvelusetelin myöntänyt kunta tekee tukea koskevan hallintopäätöksen¹³⁷.

¹²⁷ HE 148/2021 vp, s. 35

¹²⁸ Varhaiskasvatustilain 15 e §

¹²⁹ Hallintolaki 34 §

¹³⁰ HE 148/2021 vp, s. 35

¹³¹ Varhaiskasvatustilain 62 §

¹³² Hallintolaki 34, 45 § 1 momentti, 47 § ja varhaiskasvatustilain 15 a §

¹³³ HE 148/2021 vp, s. 36

¹³⁴ HE 148/2021 vp, s. 34

¹³⁵ Varhaiskasvatustilain 15 c ja e §

¹³⁶ Varhaiskasvatustilain 15 e §

¹³⁷ HE 148/2021 vp, s. 30

Lapsen varhaiskasvatusta voi järjestää useampi kuin yksi varhaiskasvatuksen järjestäjä. Mikäli lapsi osallistuu kahden eri kunnan järjestämään varhaiskasvatukseen esimerkiksi vuoroasumistilanteessa, hallintopäätöksen tekevät erikseen molemmat kunnat. Tällöin varhaiskasvatuksen järjestäjillä on velvollisuus toimia tuen suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa yhteistyössä lapsen edun mukaisesti. Kukin toimija tekee hallintopäätöksen itse.

Hallintopäätös tehostetusta tai erityisestä tuesta tai tukipalveluista on pantava täytäntöön heti. Päätös voidaan panna täytäntöön lainvoimaa vailla olevana. Täytäntöönpanolla ennen päätöksen lainvoimaa on keskeinen merkitys oikeusturvan kannalta. Päätöksellä ei voida päättää lapsen sosiaali- ja terveyspalveluista, kuten lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineistä tai vammaispalvelulain mukaisista palveluista ja tukitoimista.

Lapsen tuen tarvetta, riittävyttä ja toteutumista arvioidaan tarpeen mukaan. Hallintopäätös muutetaan tai kumotaan, mikäli tuen tarve muuttuu lapsen varhaiskasvatussuunnitelman tarkistamisen tai muun arvioinnin yhteydessä.

6. Toiminnan arviointi ja kehittäminen varhaiskasvatuksessa

Toiminnan arvioinnin tarkoituksena on tukea varhaiskasvatuslain ja varhaiskasvatussuunnitelmien toteuttamista sekä varhaiskasvatuksen kehittämistä. Varhaiskasvatuslain mukaan varhaiskasvatuksen järjestäjän tulee arvioida antamaansa varhaiskasvatusta sekä osallistua ulkopuoliseen toimintansa arviointiin¹³⁸. Varhaiskasvatuksen toiminnan arvioinnin tulee olla suunnitelmallista ja säännöllistä. Arvioinnin avulla edistetään varhaiskasvatuksen laatua, tunnistetaan toiminnan vahvuuksia ja nostetaan esiin kehittämistarpeita ja kehitetään toimintaa.

Ylivieskassa varhaiskasvatussuunnitelman toteutumista seurataan, arvioidaan ja kehitetään systemaattisesti varhaiskasvatuksen eri toimintamuodoissa. Lapsilta, huoltajilta, varhaiskasvatuksen työntekijöiltä ja yhteistyötahoilta saatua palautetta kerätään ja hyödynnetään laadun ylläpitämisessä sekä tavoitteiden saavuttamisen arvioinnissa. Arvioinnin tasot voidaan myös Ylivieskassa jakaa neljään tasoon, joissa kussakin on omat arvioinnin kohteet; yksilötasoon, yksikötasoon, järjestäjätasoon ja kansalliseen tasoon, joista tarkemmin luvussa pedagogisen toiminnan arviointi ja kehittäminen.

¹³⁸ Varhaiskasvatuslaki 24 §

6.1 Pedagogisen toiminnan arviointi ja kehittäminen

Pedagogisen toiminnan arvioinnin tarkoitus on varhaiskasvatuksen kehittäminen sekä lasten kehityksen ja oppimisen edellytysten parantaminen¹³⁹. Paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman ja lasten varhaiskasvatussuunnitelman toteutumisen seuranta, säännöllinen arviointi ja kehittäminen ovat osa tätä tehtävää. Varhaiskasvatuksen toimintaa arvioidaan ja kehitetään kansallisen tason sekä järjestäjä-, yksikkö- ja yksilötason näkökulmista.

Kuva: Suunnittelun ja arvioinnin prosessin askelmerkit. (Ahonen, L. & Roos, P. (2019): Iloa ja oivalluksia)

Kansallisen tason arvioinnit palvelevat varhaiskasvatuksen kehittämistä paikallisesti, alueellisesti ja valtakunnallisesti¹⁴⁰.

Varhaiskasvatuksen järjestäjä seuraa ja arvioi säännöllisesti varhaiskasvatussuunnitelmia ja niiden toteutumista eri toimintamuodoissa. Varhaiskasvatuksen järjestäjä päättää järjestäjä- ja yksikötason arvioinnissa käytettävistä menettelytavoista. Keskeiset arviointitulokset tulee julkistaa¹⁴¹. Järjestäjä- ja yksikötason arviointi on keskeinen osa varhaiskasvatuksen johtamista ja kehittämistä paikallisesti. Lapsille ja heidän huoltajilleen on järjestettävä mahdollisuus säännöllisesti osallistua varhaiskasvatuksen arviointiin¹⁴².

Henkilöstön tavoitteellinen ja suunnitelmallinen itsearviointi on keskeisessä asemassa varhaiskasvatuksen laadun ylläpitämisessä ja kehittämisessä. Arvioinnin kohteena voi olla muun muassa henkilöstön vuorovaikutus lasten kanssa, ryhmässä vallitseva ilmapiiri, pedagogiset työtavat, toiminnan sisältö tai oppimisympäristöt. Lapsen tuen toteutuminen on keskeinen arvioinnin kohde.

Yksilötason arviointi tarkoittaa lasten varhaiskasvatussuunnitelmien toteutumisen arviointia. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman toteutumista on tärkeää arvioida aina ennen sen päivittämistä tai uuden laatimista. Arvioinnin yhteydessä lapsi, huoltaja ja henkilöstö pohtivat omalta osaltaan, miten yhdessä kirjatut toiminnan tavoitteet ja sopimukset on huomioitu ja miten ne ovat toteutuneet varhaiskasvatuksen toiminnassa. Lapsen tuen arviointi sisältyy lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan.

¹³⁹ Varhaiskasvatuslaki 24 §

¹⁴⁰ Laki kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta (1295/2013) 1 §

¹⁴¹ Varhaiskasvatuslaki 24 §

¹⁴² Varhaiskasvatuslaki 20 §

Yksilötaso: Yksilötasolla arvioidaan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjattujen pedagogisten tavoitteiden toteutumista. Arviointi kohdistuu **varhaiskasvatustoimintaan sekä pedagogiikan toteutumiseen, ei lapseen**. Arvioinnin välineinä toimivat huoltajien ja lasten osallistaminen sekä kuuleminen, pedagogisen dokumentoinnin materiaalit, varhaiskasvatus- ja tiedonsiirtokeskustelut, kyselyt ja palautteet. Lapsi itse osallistuu varhaiskasvatussuunnitelmansa arviointiin mahdollisuuksien mukaisella tavalla. Arvioinnin tulosten perusteella suunnitellaan ja toteutetaan edelleen pedagogista toimintaa lapsen parhaaksi.

Yksikkötaso: Yksikkötasolla arvioidaan arvoperustan, laadun ja pedagogisten tavoitteiden toteutumista. Arvioinnin tuloksia käydään läpi huoltajien ja henkilökunnan kanssa. Tulosten perusteella valitaan kehittämiskohteet ja tehdään toimenpidesuunnitelma tavoitteiden saavuttamiseksi.

Järjestäjätaso: Järjestäjätason arvioinnissa arvioidaan varhaiskasvatuksen järjestämistä, toimintaa, arvoperustaa ja laadun toteutumista. Asiakastyytyväisyyskyselyt tehdään joka toinen vuosi. Arvioinnin tuloksista raportoidaan esim. tilinpäätöksen yhteydessä. Pedagogisen toiminnan painopisteet määritellään arvioinnin perusteella kahdeksi vuodeksi eteenpäin.

Kansallinen taso: Ylivieskan varhaiskasvatus on mukana kansallisessa arvioinnissa (KARVI). Kansallisen arvioinnin tuloksia seurataan ja hyödynnetään Ylivieskan varhaiskasvatuksen toiminnassa.

Lähteet: Ahonen, L. & Roos, P.2019: Iloa ja Oivalluksia! Pedagogiikan arviointi ja kehittäminen varhaiskasvatuksessa.

OPH 2022: Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet.